

Մ ի ռ Ն

Մ. ՅԱԿՈԲՅԱՆԻ ՎԱՆԻ ՃԱՅՈՑ ՅԵՐՈՈՒՍԱԼԵՄ

«ՏԻՕՆ» ԲԺԼԵ ԱՐՄԵՆԻԱՆԻ ՄԻՋԵՐԻՆԻ ԴԻՆԻԿԻ ԵՎ ԱԴԻԲԻՆԻ ԺԱՆՐԻՆԻ
 "SION" an Armenian Monthly of Religion, Literature and Philology

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

- Հարաւային Ամերիկայի Ս. Արքուդոյ
Նուիրակուրեան առիքով Կ. Վ. 161

Ս. ԳՐԱԿԱՆ

- Օտարականը Ե. 164

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

- Սրբակեցութիւն Գ. Բ. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ, 168

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

- Կը բաւեմ նորեկ ԳՏԱՐԱՆԴԻ 174
— Տղու մը ալպովին մեջ ԵՂԻՎԱՐԴ 175
— «Հայր մեր»ի վանքին դիմաց ՀՄԱՅԵԱԿ ԳՐԱՆԵԱՆ 176

ԽԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

- Տաղ Վարդապետի երկրորդ աւուր Ն. ԵՊՍ. ՄՈՎԱԿԱՆ, 177

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՆՔԵՐ

- Սեւանայ վանք » » » 178

Տեղեկագիր Ս. Արքուդոյ Նուիրակուրեան
ի Հարաւային Ամերիկա

ԿԻՐԵՂ ՎՐԴ. ԳԱՐԵԿԵԱՆ 180

Տեղեկագիր Իզպաշեան - Կիւլպենկեան
Ազգային Վարժարանին Ամմանի

ԱՆՈՒՇԱԿԱՆ ՎՐԴ. ԶՂՋԱՆԵԱՆ 185

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

- Հեռագիրներ 186

- Եկեղեցականք - Բեմականք 186

- Պաշտօնականք 187

- Ամալերջի Հանդես Ս. Թարգմանչաց Մանկապարտեզի 188

- Ամալերջի Հանդես Ս. Թարգմանչաց Նախակրթարանի եւ երկր. Վարժարանի 188

- Հ. Բ. Ը. Միութեան խօսքը Փարիզի պառակտիչ շարժումին մասին 189

ՍԻՈՆ - ի Տարեկան Բաժնեգրին Է,

բոլոր երկիրներու համար, Անգլ. Նիկին 20

Redaction of the Armenian Monthly SION

Armenian Patriarchate,

P. O. B. 4001

Old City - Jerusalem (Jordan)

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

Լ.Է. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1963

◀ Յունիս ▶

Թիւ 6

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

Ս. ԱԹՈՒՌՈՅՍ ՆՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Երկու շաբաթներ առաջ վերադարձաւ Ս. Աթոռոյս Հարաւային Ամերիկայի Նուիրակը։ Ասիկա կը նկատենք առիթ մը յայտնելու համար մեր սիրոյ և երախտագիտութեան զգացումները հանդէպ Հարաւային Ամերիկայի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ մեր զաւակներուն։ Վասնզի վերջին տասնեակ մը տարիներուն, այս երկրորդ անգամ ըլլալով, 60.000 ամերիկեան տղարի նոր օժանդակութեամբ մը, անոնք կը կատարեն իրենց սրտեռանդն Նուիրաբերութիւնը, ամօքելու համար Երուսաղէմի Ս. Աթոռին տնտեսական անձկութիւնը։

Բայց ինչ որ մեզ համար, մեր տրամութեան օրերուն, աւելի քան խանդավառիչ է, նիւթական սա տուեալին ետեւ թաքնուած բարոյական կշիռն է։ Վասնզի շատ վաղեմի օրերէն սկսեալ Ս. Աթոռիս Նուիրակութիւնները, իրենց տնտեսական հետաքրքրութիւններուն քովն ի վեր, տոկոսաւորուած են մանաւանդ իրրեւ առիթներ հոգևոր առաքելութեանց, որոնք մեր ժողովուրդի ի սիրելու աշխարհի ցրուած վտարանդի հոգիները խանգոտած են Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ տաք շունչով ու մեր հոգևոր և բարոյական արժէքներուն ու հաստատութիւններուն փառքովը։

Ու կա՞յ մեր եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ փառք մը աւելի վաւերական, քան փառքը Հայկական Երուսաղէմին, իրրեւ ներշնչարանը ազգային և հոգևոր շերմեռանդն վերացումներու, որպէս ժողովարանը մեր ժողովուրդի աւանդէն հոյակերտ տաճարներուն, որպէս թանգարանը Հայ Արուեստի, զրքի և զրջադրի անդնահատելի արժէքներուն, ու իր իմացական հաստատութիւններով որպէս անխարդախ կրթարանը բազմահարկը հայ մանուկներու, որպէս լուսաւոր տունը մեր եկեղեցւոյ հոգևոր առաքելութեան, որ կանչուած է ի մի ժողովուրդ մեր Ժողովուրդի նշխարեալ և տարահալած բեկորները, և վերջապէս Երուսաղէմ՝ միջազգային տարողութեամբ հզօրացնող տրամաշարժութիւնը մեր

աննկուն հաւատքին ու զերմարդկային զոհողութեանց, որոնցմով այս ամի մը ժողովուրդը, Վրիստոնէութեան մեծ ոստանին, Երուսաղէմ Ս. Քաղաքին մէջ, դասուեր է կարգին Հռովմէական և Յունական հօգորազոյն եկեղեցիներուն, իրրի հաւատարակից սեփականատէրերէն մին, համաքրիստոնէական, Վրիստոսակոյ ուխտավայրերուն:

Ուրախ ենք որ այս անգամ ևս Ս. Աթոռիո նուիրակութիւնը եղած է զգալի նուաճում մը, որով մեր եկեղեցւոյ հոգևոր ու ազգային արժէքներուն, և այդ արժէքներու հրաշակաւոյց կոթողացումը եղող Մայր Աթոռ Ս. Էջմիած. նի, և Երուսաղէմի Առաքելական Ս. Աթոռին հրաշունչ բոցով կրակուած են, ամենէն բարգաւաճ զաւուրթներէն մինչև ամենէն աղազունները, փոքրաթիւն ու մոռացուածները, մինչև հեռաւոր գիւղերուն ու քաղաքներու մէջ մեկուսացած մէկ կամ երկու ընտանիքներով բեկորները մեր ժողովուրդին:

Խոր զոհունակութեամբ կը տեսնենք որ անգամ մը ևս, Հայաստան. եայց եկեղեցւոյ և Ս. Երուսաղէմի նուիրական սրբութիւններուն հրայրքը եղած է զերազանց միջոցը մեր ժողովուրդէն ներս արծարծելու հոգևոր ապրում. ներու ամենէն վաւերական արտայայտութիւնը — բարեգործութեան առաքի. նութիւնը: Ու այսպէս է որ մեր հայրենի հողին շափ նուիրական, Հայկական Երուսաղէմին ի պայծառութիւն, տուած են, սկսելով հայ մեծահարուստներէն մինչև ամենէն չքաւորն ու այրին, այնքան սրտաբուխ ու պատրաստակամ ղեղումով մը, որուն զրուագումները կը յուզեն մեր մտածումը: Հոգեշնորհ նուիրակին իսկ վկայութեամբ, Երուսաղէմէն հասնող սրբազան կոչին առջև, ոչ մէկ դուռ մնացած է փակ, ոչ մէկ սիրա՝ քարացած կամ անտարբեր:

Երեւոյթ մըն է ասիկա կրկնակիօրէն սրտազրաւ ու զօտեպնդող, մանա. ւանդ Ս. Յակոբեանց զինուորեալ ամի մը Միաբանութեան համար, որ երէկ և այսօր, 15 դարերէ ի վեր, «նորոյս Սիոնի» նուիրական բարձունքին, կը տանի սպասը Հայկական Երուսաղէմի անօրինակ փառքին, յաճախ զինովը իր արի. նին ու անասելի զոհողութիւններուն, իր եղունգներով ու ատամներով տաքուած պայքարով մը, որ անընկճելի է սակայն զինովը իր հոգևոր ու ազգային հա. ւատքի վէմին: Ու զիտակցութիւնը թէ մեր կողքին ունինք զոհաբերող, զուր. գուրացող ու հաւատաւոր ոգին մեր ժողովուրդին, հոգևոր նուիրումի հօր ու նոր աւիւնով կը լեցնէ սրտերը զինուորեալ մեր Միաբանութեան: Ու ասիկա մանաւանդ այս օրերուն, երբ Հայկական Երուսաղէմ Ս. Յարութեան Տաճարի նորոգութեան մեծածախս ու շատ մտահոգիչ գործով, կը սկսի զիմազրաւել իր դարաւոր պատմութեան ծանրակշիռ նոր պահերէն մէկը ևս: Հակառակ մեր օրերու տրամութեան զօտեպնդուած կը զգանք մենք զմեզ, այն վստահութեամբ թէ մեզի հետ պիտի ունենանք ընդմիշտ մեր ժողովուրդի հօր ու բոլորանուէր պաշտպանութիւնը թէ՛ նիւթական և թէ բարոյական գեափններու վրայ:

Հոգևոր և տնտեսական այս արդիւնաւորութեան առջև, արդար է որ մեր մտածումները կանգ առնեն պահ մը նաև այն բոլոր բարի ու ազնիւ հոգիներուն առջև, որոնք Ս. Աթոռայ նուիրակին հետ ըրին իրենց լաւագոյնը ու բերին խանդավառ աշխատակցութիւն մեր զործին:

Արդարև վարանք չունինք, որ ատոնց կարգին առաջինը պիտի հանդիսանար ինք իսկ Հարաւային Ամերիկայի Հայրապետական Պատուիրակը և Ս. Աթոռի համակրելի Միաբանը՝ Գերշ. Տ. Բարգէն Ս. Եպս. Ապատեան։ Գերաշնորհ Սրբազանը իբրև հոգևոր և վարչական պետը համայն Հարաւ. Ամերիկայի հայ գաղութին, իրեն դործակից եկեղեցանուէր ու պատուական ազգայիններուն ու վարչական մարմիններուն հետ, բերած է նուիրակութեան զործին իր խանդավառ ու զրական գործակցութիւնը։ Առաջին մէկ օրէն իսկ Ս. Աթոռոյ նուիրակն ու իր գործը եղած են անոնց բոլորին սրտազին ընդունելութեան առարկան, ու Գերշ. Սրբազանը յաճախ անձամբ առաջնորդած է մեր նուիրակը բարեկեցիկ ու բախտաւոր մերայիններու շրջանակէն ներս։

Երկար պիտի ըլլար շարունակել ասկէ անդին ցանկը բոլոր բարեպաշտ ու ազնիւ հոգիներուն, որոնք պահ մը մէկդի դրած ընտանիք, աշխատանք ու անձնական մտահոգութիւններ, իրենց մտածումին առանցքը բրին ծառայութիւնը իրենց եկեղեցւոյ Սաղիմական փառքին, ու տունէ տուն, խանութէ խանութ, հաստատութիւնէ հաստատութիւն, մէկ առ մէկ բացին Հոգւ. նուիրակին առջև նիւթական կարելիութիւններու բոլոր դռները։

Հոգեպէս մխիթարուած կը զգանք երբ կը լսենք տակաւին մեր գործին առիթով սրտեռանդն ճիշդ, Հարաւային Ամերիկայի մեր եկեղեցւոյ հոգևորական դասին, եկեղեցական — վարչական մարմիններուն, հայ մամուլի կազմակերպութիւններուն, հայ ազգանուէր միութիւններուն, հայ ռատիօկայաններուն, որոնցմէ իւրաքանչիւրը բերելէ յետոյ իր իսկ նիւթական և բարոյական մասնակցութիւնը, եղած է նոյն ատեն ձեռնառու միջոց, իր շրջանակին մէջ ընդհանրացնելու Հայկական Երուսաղէմի հոգևոր ու բարոյական արժէքներուն զիտակցութիւնը, ու այդ արժէքներուն պահպանութեան ի խնդիր անտեսական զոհողութիւններուն պարտաւորութիւնը։

Կ'ազդեցնք մեր եկեղեցւոյ պայծառութեան և մեր ժողովուրդի բարգաւաճութեան համար, ու կը հայցենք Ս. Աթոռի հովանաւոր սուրբին, Ս. Գլխադրի պաշտպանութիւնը նաև Ս. Աթոռի բոլոր նուիրատուներուն ու բարեկամներուն համար։ Ս. Գլխադրի հզօր բարեխօսութեամբ երկնաւոր Տէրը Իր աստուածային Հնորհներով ու երջանիկ արեւատութեամբ թող առատացնէ բոլորը, և ընծայէ օրպէս հաւատաւոր սպասարկուները մեր Ս. եկեղեցւոյ և ժողովուրդի պայծառութեան։

Կ. Վ.

Ս. ԳՐԱԿԱՆ

ՕՏԱՐԱԿԱՆԸ

ՄԻՒՍՆԵՐԸ

Ա.

Յաջորդ օր, Օտարականը իր չորս աշակերտներուն հետ սկսաւ շրջիլ լճին շուրջ հզոյ քաղաքները, ուր բնութեան գեղեցկութիւնը միացած հոգիներու բարութեան, կը ստեղծէին աղուար մանրանկարը երկնքի արքայութեան: Մարդուն ձեռք բերած բարիքներուն և բնութեան քաղցրութեան շնորհիւ, կեանքը հոն լեցուն էր երազներով և միտաբար բանաստեղծութեամբ, երկինքն ու երկիրը իրարու հետ համաձուլելու համար: Հինգ փոքրիկ քաղաքներ, Մազգալա, Գալմանուա, Կափառնառաւ, Բեթսայիդա և Քորագին, շարուած էին լճին բոլորափայլ, որ լեռներու սակի կոնքին մէջ գետեղաւած, կը ծփար խողով, իր ջուրերու հայելին խորը օրօրելով երկնքին պատկերը: Իրիկուան դէմ երբ կը պտտաստուէին վերադառնալու Կափառնառաւ, հանդիպեցան Մաթթէոսին որ մաքսատան առջև նստած կը հանգստանար: Օտարականը նայեցաւ անոր և ապա ըսաւ. «Ինծի հետ եկուք»:

Քանի մը օրեր յետոյ երբ Բեթսայիդա էին, հոն հանդիպեցան իրենց բարեկամ Փիլիպպոսին և պտտեցին նոր մարդարէի մօտին: Այս վերջինը իրեն հետ բերաւ նաեւ իր զոյգ բարեկամները, Թովմաս և Նաթանայէ: Շուտով իրենց միանալու եկաւ նոյնպէս Յուզան: Այս վերջինի մօտին լաւ չէր խօսուեր, աշակերտները չէին ուզեր որ ան մաս կազմէր իրենց, սակայն Օտարականը, որ մասնաւոր համակրանք ունէր մերժումներու և լքումներու նկատմամբ, ընդունեց զայն բնորոշներու կարգին և անոր յանձնեց զանձանակը, որովհետեւ Յուզան լաւ հաշուողէն էր և աշխարհը տեսած մարդ: Բաւական յետոյ, Սիմոն նախանձոյոյդ, Յակոբոսն ու Յուզան, ոչ իսկարիստացին, եկան միանալու առաքելներու խումբին:

Այս վերջի երկուքը Օտարականի մօտաւորապէս, Մարիամ կղէտվոյի սրբիներն էին:

Առաւ մը Օտարականը իր ընտրեալներու խումբով բարձրացաւ Տիրեբոն ուսին բարձրացող լեռը, որուն ստորոտին՝ կը բացուէր Գալիլիոյ լիճը: Քիչ մը անդին կը բրգանար նորաշէն Տիրեբոն, իր ճերմակ աշտարակներով: Հոն էր Հերովդէս Անթիպասը, Հռովմի սիրելին, իր հեթանոս ու խառնակ կենցաղով: Օտարականը սակայն չէր հետաքրքրուեր աշխարհիկ իշխանութիւններով, Անոր աշտարակները կ'երթար լեռներուն, ծառերուն և ծաղիկներուն և երկնքի մէջ թռածով թռչուններուն, որոնք իրեն մտածելու կեր կը հայթայթէին: Բնութիւնն ու իր սքանչելիքները իրեն կը թուէին հակոյ հայելի մը, ուր կը ցոլանար պատկերը երկնքին և Աստուծոյ: Եւ Օտարականը այս աշխարհի վրայ կեցած՝ երկինքը կ'ապրէր, իր հայրենիքէն դեռ նոր բաժնուող պանդուխտի մը հանգոյն:

Երբ լեռը բարձրացան, որու գագաթէն կ'երևէր գեղատեսիլ Կարմեղասը իր սրածայր գագաթով, և Թաւրը իր կլորակ գլուխով, նման գեղանքի մը կուրծքին, Օտարականը խօսեցաւ իրենց մարդոց և աշխարհի մօտին: «Մարդիկ դժբախտ են, ըսաւ Ան, որովհետեւ չեն կրցած հաշուել իրենց ներքին ճշմարտութեան հետ: Կր կարծեն զայն գտած ըլլալ աւանդ և թմելու վայելքին մէջ, սակայն իրենց ուզածը կարենալ ձեռք բերելու համար, կը զրկեն իրենց ընկերը, կը զոհան կաթը մանուկի շրթունքներէն և չոր հոցը ծերունիէն»:

«Ազատեցէք ձեր միտքն ու հոգին աշխարհի շտրէն, այսինքն նիւթի տերտպեղաւթնէն: Հոգին է կենդանաբար, իսկ նիւթը միայն անդրաւարը անոր: Ով որ շատ ունի այս աշխարհէն, այնքան քիչ պիտի ունենայ թաղաւարութիւնն որ վերահաս է: Ահա միակ ճշմարտութիւնն ու աւանդը զոր պէտք է գիտնան աղքատները, սղաւարներն ու հալածուողները այս աշխարհին: Գետին մէջ բուսած հղէզը մասը կը կազմէ ջուրին, բայց ջուրը իրեն չի պատկանիր: Այս աշխարհը կարենալ շահելու համար իրեն պէտք չէ

որ պատկանինք: Երբ վայելել ուզէք բարեքները կեանքին, մտածեցէք թէ իր սերմերը պիտի աճին ձեր մէջ, Ըլլալու վաղուան յոյսին ծաղիկը: Աշնան երբ կը քաղէք այգիներու խաղողը և գինիի կը վերածէք դոյն, մտածեցէք երգին՝ որ կը բարձրանայ իւրաքանչիւր գաւաթէն, տաճան ու աշունը յիշեցնող: Վա՛յ անոր որ իր սերտախոտութեանը մէջ չի դրար տըխրութիւնը կեանքին, վասնզի սերտախոտութիւնը սերտ բան չէ բայց դիմակաւոր արամութիւնը մեր սիրտերուն: Նրժաղներու աղբիւրին ջուրով կը լեցուի հորը արցունքներուն: Սրինգը իր կողերուն վրայ կը կրէ վէրքերը դանակին, բայց սերտութեան երգեր կը թափէ իր ծակերէն: Հաճոյքն ու արամութիւնը անբաժան են իրարմէ, երբ մէկը կ'երգէ գինիի բաժակէն, սերտութեան սեղանին վրայ, միւսը կ'արտասուէ գիշերուան լուսնունք մէջ, իրարու անհաշտ դոյզ եղբայրներու նման, նոյն մօրմէն ծնած:

«Մի մտածէք ձեր տուններուն, անոնք Ըլլան չքեղ կամ խեղճուկ: Զեր տուները ձեր մարմիններն են, երկնքին դէմ բացուած, արեւու և լուսնի շողերով օծուն: Աշխարհն ամբողջ ձեր տունն է, իսկ հովիտներն ու դաշտերը՝ լոյսն փողոցները անոր: Օրը պիտի գայ որ աշխարհի բոլոր ծամբաները ձերը պիտի Ըլլան, նուաճուելով ձեր մերկ ու արիւնտ սաքերուն ներքեւ:

«Ես չեմ եկած Օրէնքը լուծելու, այլ ամբողջացնելու: Մարդիկ իրենց համար օրէնքներ են յօրինել, նման մանուկներու, որոնք ծնվաբնի տալէ աշտարակներ կը բարձրացնեն: Սակայն ժամանակն ու ծովը իրենց ալիքներով կը քանդեն զանոնք և կը խնդան: Կեանքը գիտէ խնդալ բոլոր շինծու և անարգասիք բաներու վրայ: Պէտք է ցրուել մոխիրները մարած երազներուն և բացաժառնգ սիրտերը կրակով սկզբնական խանգին: Ինձ մով վերջ կը դանէ Հին Օրէնքը և կը սկսի նորը, գրուած իմ արիւնովս:

«Իմ թագաւորութիւնս անսահման է և Օրէնքի ոչ մէկ պատուարով կրնայ շրջանակուել: Դուք ազատ բնակիչները պիտի Ըլլաք այս նոր թագաւորութեան,

երբ չունենաք օրերու և գիշերներու հոգը և չկապէք ձեր սիրտը առօրեայ կարիքներու շղթայով»:

«Ե՛րբ է մամանակը այս թագաւորութեան», ըսաւ Թովմաս:

«Թագաւորութիւնը որու մասին կը խօսիմ, սկսած է արդէն և եղանակներով չի սահմանուիր. սրբանահա երէկ յուշ մըն է, իսկ վաղը՝ երազը այսօրուան: Երանի անոր որուն երազը սկիզբ և վերջ չունի, որ կրնայ երգել ծաղոյ արշալոյսը արտայային հետ, և համբել աստղերը գիշերուան: Իւրաքանչիւր եղանակ կը պարտականէ բոլոր շրջանները տարւան և ներկան կ'ընդգրկէ անցեալը, յիշատակովն ու կարօտովը աղաղային: Հաւատքն ու սէրը երկու անիւներն են նոր կարգին և թագաւորութեան:

«Կեանքը վերածուած է չարիքներու շղթայի մը, բայց դուք հակառակ մի կենաք անոր, և մի պատասխանէք հարուածին՝ հարուածով, ընդունելով հարագործին սկզբունքը: Միւս կողմէն, մի՛ լքէք ասպարէզը Չարին, ձեր նուազ փախուստովը: Զեր կոնակին հարուած տուողին դարձուցէք ձեր կուրծքը, ամօթանքի հրաւիրելով անասնական քանդակութիւնը մարդոց: Մի՛ իջեցնէք ձեր հոգին ասելութեան մակարդակին: Ով որ կրնայ յաղթել իր անձին, անիկա տէրն է իր թշնամիին: Միայն ակարները վրէժխնդիր են: Սուրբերը միայն կրնան հեղութիւն սորվեցնել դայերուն»:

Երբ լեռնէն վար կ'իջնէին, Նաթանայէլ խնդրեց Օտարականէն որ իրենց աղօթք մը սորվեցնէ. միւս աշակերտները ձայնակցեցան: «Զեր աղօթքը սերտ բան պիտի չըլլայ, բայց խօսակցութիւն մը ձեր երկնաւոր Հօրը հետ, վստահութեան մտերմիկ չհատով:

«Մարդիկ կ'աղթեն անասնաբակ, երբ նեղութեան կամ կարիքի առջև են, սակայն դուք պէտք է շնորհակալ Ըլլաք ձեր երկնաւոր Հօրը, նաև ձեր սերտ և առատ օրերուն: Աղօթքը հոգիի շնչառութիւնն է, որ մեր հանգիստը կ'ապահովէ երբ մեր տաղնապը կը խառնենք մեղմէ դուրս, միջոցի խաւարին, և մեր սերտութիւնը՝ առատան արշալոյսին: Մի երկարէք ձեր

խնդրանքները և առճար մի երթաք մասնագրութիւններով, որովհետեւ Աստուած ձեր բառերը չէ որ նկատի աւնի, այլ սիրաբ, որ ծափ մը պէս իր ճիւղերը պէտք է բանայ երկնքին դէմ, և դադայ փչող գեփիւռէն:

«Աղօթքը թող ձեր ամէնօրեայ տենչը ըլլայ, հաղորդակից ըլլալու Հօրը զօրութեան և տեսիլքին: Ամէն աղօթք կրնայ հպիլ Աստուծոյ սրտին երբ անկեղծ է, որուն թռիչքը չէ ծանրաբեռնուած մարդկային նկատումներու բռնով:

«Աստուած մեր Հայրն է, Հօր և որդիին միջև պէտք չկայ միջնորդի: Աստուած մարդոց սիրտերը միայն ի նկատի աւնի. ապաշխարութեան ծէսերն ու պատուիրանները մարմնական են և կը մնան երկրորդական: «Պէտք չունիմ ձեր զոհերուն, կ'ըսէ մարգարէն, կուշտ եմ անոնց ճարպերու հաւէն, որքան ասեմ արիւնստ են ձեր ձեռքերը և սիրտերը լեցուն չարութեամբ»: Բարի եղէք և արդար և վերածնեցէք ձեր այս զգացումները ուժի, պաշտպանելու համար յետոյ զանոնք ձեր արիւնով:»

Իրիկուն մը, երբ վերջալոյսը իր պատմութեանն էր փակը հեռաւոր լեռներու ուսին, Օտարականը և իր աշակերտները նաւակով անցան լճին արեւելեան ափը ուր կը գտնուէր Գերգեսան, հարուստ իր քնքարներով և այրերով, լեռներու մէջ փորուած: Հոն անոնք հանդիպեցան բարոտներու խումբի մը, աղատա դրդլեակներով ծածկուած, թեփառ ու ճաթառած մորթով: Ամենուն նողկանքին առարկայ, տառապող այս սերսականները Օտարականին առջև շարուեցան, յաւանչոյլ աչքերով խնդրելու բժշկութիւնը իրենց ախտին: Օտարականը նայեցաւ անոնց անհուն ախտութեամբ. իր շրթները կը դադային աղօթքի մրմունջներով: Յետոյ մօտեցաւ և դպաւ անոնցմէ իւրաքանչիւրին, որոնք իրենց յաւաւերին մէջ քաւացած, կ'արատասուէին: «Գացէք, ըսաւ անոնց, և լուսաւեցէք մօտակայ քնքարներուն մէջ, ձեր հաւատքը փրկեց ձեզի:»

Աշակերտները ամենաւերջ և ամենուն կը պատմէին հրաշագործութեան այս գէպը: Օտարականը սակայն արգիւնց

դիրենք այս մասին խօսելէ: «Երանի՜ անոնց որ հասած կը հաւատան, որոնց միայն հոգեկան իրականութիւնէն չի վազեր մարմնական փորձին, անոնք և վայրենի ապացոյցին: Ես չեմ կկած հրաշքներ ցուցադրելու և սքանչելիքներով քանդելու ճշմարտութեան արժէքը, բայց միայն երջանկացնելու և լուսաւարելու զանոնք՝ որոնք կը տառապին մութին մէջ: Ծշմարտութիւնը պէտք չունի ճրագի լոյսին, երբ գիտէ չողալ տաղերու և արեւի բոցին մէջ: Ծշմարտ հրաշքը հաղորդութիւնն է ճշմարտութեան, մարդկմարդ փոխանցում, սիրոյ ճամբով: Սակայն իրապէս սիրել կարենալու համար դուք պէտք է խոցուիք ձեր հասկացողութիւնէն, գիտնալու համար վշտին քաղցրութիւնը: Նիւթին և ուժին ապաւինող աւելի սկար կ'արթննայ, յաւանտարելու չափ իր ուժէն: Ով որ կը սիրէ, իր հոգիին խորը ունի հառաւցումը անմեկնելի սրտախութեան, որ մեր ցաւադին աղջկէն կը շողացնէ հրաշագործ գորտունի մը ամբիժ պայծառութիւնը:»

Իրիկնաղէմին անոնք վերադարձան կափառնաւած և հիւր եղան Սիմոն Պետրոսին: Երբ սեղան նստան, Օտարականը առաւ հացը և օրհնեց, յետոյ լեցուց գինին բալսրի բաժակներուն մէջ ու ըսաւ. «Բարեկամներ, շնորհակալ եմ ձեզմէ որ ինծի հետ կը բամնէք այս սեղանը զոր Հայրը շնորհեց մեզի: Բալսրը երկիւղած քաղցրութեամբ իրեն կը նայէին, մեծ արքայի մը խնձոյքին հրաւիրուած ըլլալու զգացումով:

Սեղանէն վերջ, որուն կը ծառայէին Պետրոսի կիներն ու զաքանչը, Օտարականը իրենց խօսեցաւ վերստին ծննդեան և երկնքի բացուող դռաներու մասին: Յետոյ դարձաւ աշակերտներուն և ըսաւ անոնց. «Ձեզի բնորեցի որ ինծի հետ ըլլաք, դուք յոգնած էք և բեռնաւոր, և ես հանգիստ պիտի պարգեւեմ ձեզի: Խաղաղ է հոգիս, հակառակ չաւրջս յարաւցող խռովութիւններուն: «Մենք պատրաստ ենք, ըսին աշակերտները, մինչև աշխարհի ծայրը քեզի հետ ըլլալու, եթէ մեր ուսերուն դրսւած բեռները լեռներուն չափ իսկ ծանր ըլլան:»

«Իմ ժամանակահատվածին չէ հասած, բայց Ստալինը, չափազանց ունիմ ըսելիք ձեզի և գործեր՝ ցուցնելու աշխարհին, որ բաց աշխարհով կը քննանայ կորստանալիս բարձրին վրայ: Ուրախ եղեք որ ձեզի հետ ունիք երկնքի արքայութիւնը: Անոնք որ երբեմն երգիչները եղան Աստուծոյ արքայութեան և փառքին, հաւատարմացան չարաշարք: Զեզի ևս պիտի չխնային մարդիկ, սակայն այդ պիտի ըլլայ ձեր պատիւն ու վարձքը: Դուք էք երկրին լոյսը, որ պէտք չէ գրաւանաւի, որպէսզի իրմով կարելի ըլլայ տեսնել Աստուծոյ Քաղաքը:

«Աւելի լուս է տալ քան ստանալ: Ով որ ինքզինքը ամբողջապէս կուտայ, պիտի ստանայ ոչ ինչ: Ինչ որ ունիք և ինչ որ կը պահէք վաղուան համար, ձեզի պիտի չմնայ, միայն պիտի աճեցնէ ձեր վրան ու մտահոգութիւնը և ծարաւը աշխարհի համար: Անոնք որ կուտան ուրախութեամբ, ուժեղ են և գիտեն արհամարհել աշխարհը: Լուս է տալ երբ կը խնդրուի, բայց աւելի լուս է երբ չի պահանջուի: Երանի անոնց որ կը զաննեն կեանքը զայն կորսնցնելով: Զեզի պիտի տամ իմ ուրախութիւնս, և ատիկա ոչ ոք պիտի կրնայ տանել ձեզմէ: Իմ ձեզի տալիք երանութիւնս չի նմանիր հաղորդ ձերնի մէջէն հասող առեւակին, որ կրնայ չոգիտնալ արեւն, այլ գետի մը՝ որ ունի անսպառ աղբիւրներ և կրնայ քաղցրացնել դառնութիւնը ծովին»:

Երբ Ստալինը կը խօսէր, սիրտերը կը լեցուէին բանով մը, որուն կարելի չէր անուն մը տալ: Իր խօսքերը պարզ էին և անոյշ, նման առտուան ցօղին, նման ջրհեղին որ կ'առաջնորդէ համբարդ մութին մէջէն: Անիկա նման էր լեռան որ կը բացաւաւէր մութին մէջ, առեւակին՝ որ կը հօսէր անտառաւան: Ան ունէր երկնքի կրակը իր աշխարհուն մէջ և իր խօսքը միայն քանի մը մարդոց և կամ ունկնդիր բազմութիւններու չէր որ կ'ազդուէր, այլ ամբողջ մարդկութեան և բոլոր դարերուն: Անիկա աշխարհի առաջին և վերջին մարդը կը թուէր ըլլալ, որ կը քայլէր երկրի վրայ բայց կ'ապրէր երկնքի մէջ:

Բ.

Օրեր ու շաբաթներ կը սահէին քաղցրութեամբ և ամէն օր կ'աճէր թիւը մարդոց, որոնք կը վազէին լսելու նոր մարդարէն, որուն շրթներէն մեղր ու կաթ կը հոսէր: Գաճախ նաւակի մը մէջ կեցած, քիչ մը հեռու ծովափէն և շրջապատուած իր աշակերտներէն, Ան կը խօսէր: Հովին ու ծովին մրմունջները կը խառնուէին իր ձայնին, նման երգին ընկերացող նուագին:

«Ես մեղաւորները փնտռելու եկած եմ, կ'ըսէր Ստալինը, որովհետեւ անոնք տեսին վրայ են երկնքի արքայութեան: Ով որ կը զգայ իր մեղքը, գիտար կ'ընէ իր փրկութեան: Մարդը Աստուծոյ կ'երթայ հեռանալով յաճախ Անկէ: Մեղքին ամպէն միայն կարելի է տեսնել Աստուծոյ պատկերը, և արցունքի բիւրեղէն՝ փրկութեան ծիածանը:

«Անոնք որ սրբութեան պատմաւան հազած կը կարծեն, կը նմանին բռնած գերեզմաններու կամ անտառներու մէջ եղող ժայռաքարերու, որոնք ծածկուած են հաճախասիւլ տունկերով: Դարձուցեք զանոնք և անոնց ներքեւ պիտի գտնէք զազրելի շեղակոյտը սեղաններու և սրբերու:

«Մարդուն ամենէն խօսուն տառփնութիւնը անկեղծութիւնն է. ով որ անկեղծ չէ ինքզինքին հետ, օտար է ինքզինքէն, չի ճանչնար իր մեղքը և հեռու կը մնայ Աստուծմէ, որ մեր էութեան բարձրագոյն սահմանին վրայ է:

«Հովիւը կրնայ գտնել կորսուած ոչ խորը, եթէ այս վերջինի յիշողութեան մէջ չէ ջնջուած սրինդի ձայնին քաղցրութիւնը: Կինը կրնայ գտնել իր կորսնցնուած դրամը, եթէ արքայական պատկերին գիծերը չեն սրբուած պղինձի վրայէն: Իրերն ու առարկաները լոյսին մէջ կ'երևին, իսկ մեղքը՝ անկեղծութեամբ, որ առաջին զգացումն է դիտակցութեան: Հոգիները այնքան արժանաւոր են, որ քան մեծ է անոնց մէջ սիրոյ այծը:

«Գիտակցութիւնը մարդուն որ գիտէ զաղանիքը օրերու և գիշերներու, հնչիւնները մեր սրտին, տակաւին ձայն չեղած, և բռնիքը՝ զեռ մտածումի չվերածուած:

Որ կրնայ ըսել թէ գտած է տաղանք հոգիին, որ լուստաի պէս իր թերթերը կը բանայ ջուրհորուն վրայ: Ով որ կը կարծէ թէ գեղեցիկ պատմութեան պէս հազար է բարոյականը, մերկ է ամբողջովին»:

Օտարականը հեռու կը մնար Տիբերիայէն, որ լճագրին վրայ խարսխուած, սպառնադին կը դիտէր իր շուրջը: Կը զգուշանար մեծ քաղաքներէն, ուր փառքը, ոսկին և հաճոյքը զմասեր էին սիրտերը և գազազեր բոլոր ազնիւ զգացումները: Մեծ քաղաքներու այդ բնակիչները կը նմանէին կոշուքի հրաւերը մերժողներուն, ինչպէս այնքան գեղեցիկ կերպով կ'ըսէր Ան իր տականքներէն մէկուն մէջ: Մարդեր որոնք սովոր էին շինելու իրենց պալատները ուրիշներու քրտինքին ու արեան գինով, և զոհելու հազարաւոր կեանքեր, վայրկեան մը հաճոյքի համար:

Սակայն անոնք չէին գիտեր թէ հաճոյքը երգն է ազատութեան, բայց ոչ ազատութիւնը: Մաղիկը մեր ըզմանքներուն, բայց ոչ պտուղը անոր: «Մի ըլլաք կամապաշտ ու վառշուէր, մտածելու միայն ձեր ստացած հաճոյքին համար: Նմանեցէք գիփիւռին, որ ծաղիկներու բոյրը առնելէ առաջ կը զգուշ անոնց թերթերը: Վայ անոր որ միայն առնել գիտէ: Ով որ կուտայ՝ կ'երկարածդէ իր հաճոյքը և կը փառաւորէ իր անձը, որ ամենէն գեղեցիկ տաճարն է Աստուծոյ»:

Ե.

(Շարունակելի՝ 2)

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ՍՐԲԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ

«Սուրբ եղեռն, զի ես սուրբ եմ
Տէր Աստուծոյ ձեռք»
(ՂԵԻՏ. ԺԹ. 2):

Սրբակեցութիւն կը նշանակէ անբասկի կենցաղի հետեւիլ, մաքուր, անարատ, ամբիժ ու անմեղ կեանք մը վարել, Աստուծոյ հետ շրտակ հաղորդակցութիւն մշակել, իսկ մարդոց հետ մեր ունեցած յարաբերութիւններուն մէջ անմեղադրելի ըլլալ:

Սրբութեան իրր խորհրդանշան՝ հին Եգիպտացիք իրենց Օսերիս չափառածը ճերմակ հագուստներով կը ներկայացնէին: Պրահմայի քահանաները ճերմակ զգեստ կը հագնէին երբ կրօնական արարողութիւն կը կատարէին: Ըստ հրէից աւանդութեան, երբ Սողոմոնի տաճարին նաւակատիքի արարողութիւնը տեղի կ'ունենար, Ղեւտացի քահանաներ սպիտակ զգեստ ունէին իրենց վրայ:

Այլակերպութեան լերան վրայ Յիսուսի հանդերձներն ալ երեցան խիստ ճերմակ, այնպէս որ երկրի վրայ թափիչ մը չէր կրնար այնքան ճերմկցնել զանոնք (Մկ. Թ. 2): Յիսուսի յարութիւնը աւետող հրեշտակին հանդերձները ևս ճերմակ էին ձիւնի նման (Մատթ. ԻԸ. 3): Յայտնութեան գրքին մէջ սուրբերը կը ներկայանան ճերմակ հանդերձներով (Յայտ. Է. 13): Այս իսկ պատճառաւ, ճերմակ գոյնը վաղուց ի վեր սրբութեան խորհրդանշիչ կը համարուէր:

Սրբութիւնը Աստուծոյ էական ստորագելիներէն մէկն է: Քանի որ ինքը սուրբ է, իրեն հետ յարաբերութիւն ընողներն ալ սուրբ ըլլալու կանչուած են, ինչպէս ինք կ'ըսէ. «Սուրբ եղէք, քանզի ես, ձեր Տէր Աստուծոյ, սուրբ եմ»: Իսկ Սաղմոսերգուն կը պատգամէ. «Բարձրացուէք Տէրը, մեր Աստուծոյ, ու երկրպագութիւն ըրէք Անոր սուրբ լերանը վրայ. վանդի Տէրը, մեր Աստուծոյ, սուրբ է» (Սաղ. ՂԹ. 9):

Աստուծոյ աչքերը այնքան սուրբ են որ մեղաւորին վրայ չեն կրնար նայիլ: Հե-

անարար առանց սրբակեաց կեանքի՝ մեղաւորի մը համար անկարելի է Աստուծոյ հետ յարաբերութիւն ունենալ: Պետոս առաքելաւ կ'ըսէ. «Ձեզ կանչող սուրբին պէս դուք ալ սուրբ եղէք ձեր բոլոր վարմանքներուն մէջ, վասնզի զրուած է թէ՛ սուրբ եղէք, քանզի ես սուրբ եմ» (Ա. Պետ., Ա. 15-16): Երբայցւոց Թուղթին հեղինակը կը պատգամէ. «Խաղաղութեան և սրբութեան ետեւէ եղէք ամենուն հետ, առանց ասոր մէ՛կը պիտի չտեսնէ Տէրը» (Եբր. ԺԲ. 14): Յիսուս կը յայտարարէ. «Երանելի առանց որ սրտով մաքուր են, վասնզի անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն» (Մատթ. Ե. 8): Ուստի զԱստուած տեսնելու և Անոր հետ հաղորդակցելու համար պայման է մաքուր սիրտ կրել և սրբակեաց կենցաղի մը հետեւիլ:

Օկի անուն ծանօթ հեղինակի մը տեսութեամբ, «Սրբակեաց կեանք երեւմանէ կը բաղկանայ, սոսն՝ մեղքի նրաւորի, Աստուծոյ նուիրուիլ եւ Քրիստոսի պաշկերին կերպարանափոխուիլ: Ի զուրէ երբողը ձեռք բերելու մասին խօսիլ, երեւալին երկու պայմանները չեն լրացած: Եւայի մարգարէ կ'ըսէ. «Զօրաց Տէրը իրաւունքով պիտի քարծրանայ ու Սուրբն Աստուած արդարութեամբ պիտի փառաւորուի» (Ես. Ե. 16): Ըստ Աւետարանական վարդապետութեան, հաւատացեալ ըլլալ սուրբ ըլլալ կը նշանակէ:

Այս իսկ պատճառաւ, քրիստոնէութեան մեծ առաքեալը իր Թուղթերուն մէջ ողջուն տուէք հաւատացեալներուն ըսելու տեղ, կ'ըսէ. «Ողջոյն Տալի ամենայն սրբոյ ի Քրիստոս Յիսուս» (Փիլիպ. Դ. 21): Փոխանակ ըսելու ձեզի ողջուն կուտան հաւատացեալները, կ'ըսէ. «Ողջոյն Տալ անեղ ամենայն սուրբ, մանաւանդ որ ի Տալեկայս եմ» (Փիլիպ. Դ. 23): Նոյնպէս, պարզապէս հաւատացեալներու պէտքերը հոգացէք ըսելու տեղ՝ «Ի պէս սրբոյ հաղորդեցաւ» կ'ըսէ (Հռովմ. ԺԲ. 13):

Ա. — Ինչո՞ւ սուրբ ըլլալու եմ: Սուրբ ըլլալ քրիստոնէական կեանքի կոչումն է: Քրիստոնէական կեանքի մէջ կան շատ մը առանձնաշնորհումներ, որոնք կը պակսին ուրիշ կրօններու մէջ, և որոնք բնաւ զրա-

մով չեն կրնար գնուիլ: Բայց քրիստոնէայ անհատը կը վայելէ զանոնք ձրիօրէն, իրրեւարդութեամբ Աստուծոյ շնորհներուն ու անհուն սիրոյն:

Կրօններ կան որոնց մէջ Աստուած անմատչելի վեհապետ մը կը նկատուի, մարդիկ զրկուած են Անոր հետ ներքին հաղորդակցութենէն: Իսկ քրիստոնէութիւնը զԱստուած մեզի կը ներկայացնէ իրրեւմեր կրկնաւոր Հայրը, որուն հետ, որպէս հայր և որդի, մտերմիկ յարաբերութիւն ունենալ ամէն մէկ հաւատացեալին առանձնաշնորհումն է: Կարգ մը կրօններու մէջ մարդիկ պարզ հպատակներ են Աստուծոյ առջև և ոչ աւելի, սակայն քրիստոնէութիւնը իրեն հետեողը Աստուծոյ գաւաթ կը նկատէ երբ հաւատքով անխաղ ընդունի և ճանչնայ Անոր աշխարհ զրկած միաժին որդին՝ Յիսուս Քրիստոսը:

Հրեաներ զժրախտաբար չ'ընդունեցին զԱյն ու չճանչցան: «Իսկ որք ընկալանն զեա՝ ես նոցա իշխանութիւն որդիս Աստուծոյ լինել՝ որոց հաւատացեն յանուն Նորա» (Յովհ. Ա. 12): Քրիստոնէութեան մէջ փրկութիւնը նաև Յիսուս Քրիստոսի միջոցաւ Աստուծոյ շնորհաց արդիւնքն է՝ զոր ձրիօրէն կը վայելէ Քրիստոսի հետեող մը, ուրիշ շատ մը առանձնաշնորհումներու հետ միասնաբար:

Հետեաբար ամէն մէկ անհատ Աստուծոյ կողմէ հրաւիրուած է վայելելու այս և նմանօրինակ՝ քրիստոնէութեան բոլոր առանձնաշնորհումները, պայմանաւ սակայն որ սրբակեաց կեանքի մը հետեւի: Պօղոս առաքեալ Հռովմի Եկեղեցիի հաւատացեալներուն կը յիշեցնէ թէ իրենք սուրբ ըլլալու համար կանչուած են Աստուծոյ կողմէ (Հռովմ. Ա. 7): Իսկ Կորնթոսի Եկեղեցիի ժողովուրդին սապէս կը պատգամէ. «Սիրելիներ, որովհետեւ մենք այս խոստմանքները ունինք, մեր անձերը մարմինի ու հոգիի ամէն կերպ պղծութիւններէն մաքրենք, և սրբութիւնը կատարելագործենք Աստուծոյ վախով» (Բ. Կորն., Է. 1): Իսկ Յիսուս, քահանայապետական իր երկար աղօթքին մէջ, առաքեալներուն և իրեն բոլոր հետեողներուն համար կը խնդրէ իր Հօրմէն՝ ըսելով. «Սուրբ առաքնութեան նրաւորութեամբ բոլ» (Յովհ. ԺԷ. 17): Որով-

հետև եթէ անոնք սրբակեաց կեանք մը չունենային, պիտի չկրնային Աստուծոյ թագաւորութեան սուրբ զօրքը տարածել աշխարհի վրայ:

Սուրբ Ըլլալ՝ մեր հոգեկան իդիւքըն պահանջքն է նաեւ: Երբ նախամարդը ստեղծուեցաւ, Աստուած Իր Սուրբ Հոգին փչեց անոր, և անիկա դարձաւ հոգեւոր էակ մը՝ օժտուած իր Արարչին պատկերովը: Մեր հոգին ստաի սրիչ բան չէ եթէ ոչ Աստուծոյ Հոգին մէկ մասնիկը: Այս իսկ պատճառաւ մարդ Աստուծոյ օտար մէկը չէ, այլ Անոր մէկ ազգականը: Երբ Աստուծոյ պատկերովը ստեղծուած և Անոր Հոգին կրող մարդ էակը՝ Հոգի եղող իր Արարչին հետ շփումներ ունենայ, ասիկա թէ՛ բնական է, թէ բանաւոր և թէ զօրք նական: Արդէն մարդուն օրաի խորհրէն ըզխող ներքին սաստիկ պապակը ևս կը հաստատէ այս ճշմարտութիւնը:

Մենք մեր ներքին այս բնազդներուն ու իդիւքըն հետեւով պարզապէս բնականօն կեանքի մը հետեւած կ'ըլլանք: Բայց եթէ մէկը իր մարմինը ալիւ ալ ազականութիւններով պղծած է, իր հոգին չի կրնար այս ներքին հպումը ունենալ իր Արարչին հետ: Մարդ երբ սրբացած չէ հոգիով, Թնչպէս կրնայ Աստուծոյ մօտենալ և երկրպագութիւն ընել և հաղորդակցիլ Անոր հետ:

Աստի սրբութիւնը անհրաժեշտ պայման է Աստուծոյ հետ ապրելու և վայելելու: Անոր անմիջական ներկայութիւնը մեր առօրեայ զբաղումներուն մէջ: Ամերիկացի հեղինակ Բֆֆէմ Թամս կէկտի կ'ըսէ. «Բնութեւ ու ձեռք բեր սրբակեցութիւնը, եւ անա անոր պիտի նիսեւի միւրաբուրիւնը այնքան ապահով՝ որքան ջերմութիւնը արեւու ճառագայթներուն»: Սրբակեաց կեանքի այս միւրաբութիւնը երջանկութեան մեծ աղբիւր մըն է քրիստոնեայ հաւատացեալի մը համար:

Բ. — Որովհետեւ սրբակեաց կեանքի մը յատկանիւթները: Սէրն է սրբակեաց կեանքի աչքառու յատկանիւթներէն մէկը: Սէր մը՝ որ անշահախնդիր է, անփերապահ ու աստուածային: Պօզոս առաքեալ Գաղատացաց Թուղթին մէջ երբ կը նկարագրէ մարմնաւոր կեանքին և հոգեւոր կեանքին յատ-

կանիւթները, սէրը կը դնէ հոգեւոր կեանքի յատկանիւթներու ցանկին սկիզբը: Ասանկ աստուածային ու անշահախնդիր սիրը հոգեւոր կեանքը չ'ապրուի, իսկ եթէ հոգեւոր կեանք մը չ'ապրուի՝ սրբակեաց կեանք մը ունենալ անկարելի կը դառնայ: Քանի որ հոգեւոր կեանք մը ունենալ չէ այլ ինչ եթէ ոչ սրբակեաց կենցաղի մը հետեւի, վար, ուելով ամէն մարդու հետ անփերապահ սիրով ու համակրալիւ և կարեկից ողորդ:

Յիսուս ասոր մէկ փայլուն օրինակ հանդիսացաւ Իր երկրաւոր կեանքի ընթացքին: Ինչ աստիճան որ սրբութեան նայեքան ալ սիրոյ մարմնացումն էր: Կը սիրէր օրքան Իր մտերմները՝ նայեքան Իր հետեւորդները, օրքան Հրեաները՝ նայեքան Սամարացիները, օրքան Փրիւիկեցի Ասորիները՝ նայեքան հեթանոս սրիչ ցեղերը: Սրբակեաց կեանքի հետեւող ոնէ քրիստոնեայի համար ալ չկայ սրիչ ճամբայ եթէ ոչ հետեւի իր մեծ Ասաջնորդին՝ Յիսուս Քրիստոսի այս սիրալիւր ապրելակերպին, ինչպէս կ'ըսէ Աստուծոյ խօսքը զեղեցկօրէն. «Սիրով վարուեցէք, ինչպէս Քրիստոս ալ մեկ սիրեց, և Իր անձը մեզի համար մատենց՝ անուշահոտ պատարագ ու զոհ ըլլալով Աստուծոյ» (Եփես. Ե. 2):

Ներողամտութիւնը սրբակեաց կեանքի սրիչ մէկ յատկանիւթն է: Մարդ մը որ զօրքունեայ է և մեծամեծ ծառայութիւններ կը մատուցանէ հանրութեան անձնաւորաբար, իր ազգին ու մարդկութեան օգտակար կը դառնայ, իր շուրջը կ'ունենա թէ՛ հիացողներ և թէ հակառակորդներ: Նախանձողներ և նայնիսկ թշնամիներ: Թնչպէս պէտք է վարուիլ այս վերջիններուն հետ: Երկու կերպով վարուիլ կարելի է. մէկը՝ առելութեամբ, բարկութեամբ, հաւաքածելով, նզովելով և իրենց մակարդակին խնջելով, այլ խօսքով՝ թշնամութեան զէմ թշնամութեամբ: Իսկ միւսը՝ քրիստոնէական ներողամտութեամբ: Ասաջնորդ հեթանոսական կերպ է երկրորդը՝ քրիստոնէական:

Յիսուս կատարելագէտ անմեղ էր, աշխարհ եկած էր մարդկութեան փրկութիւնը ապահովելու համար: Իր հակառակորդները փոխանակ գնահատելու զԱյն՝ ծաղրեցին, հալածեցին և Գողգոթայի խաչին վրայ մահուան դատապարտեցին: Իսկ Ինքը

ազօթեց Աստուծոյ և բռաւ. «Հա՛յր, թող դոցա, զի ոչ գիտեն զինչ գործեն»: Նաև Ս. Ստեփանոս, երբ կը քարկոծուէր, աւղօթեց զինք քարկոծողներուն համար և բռաւ. «Տէ՛ր, մի՛ համարիր դոցա զայս մեղսս»:

«Ստալին մարդկային է, իսկ ներքե՛ր աւտուածային», բռաւ է իրաւամբ: Ներկելով մարդ Աստուծոյ կը մօտենայ, իսկ թշնամութեան դէմ թշնամութիւն ընելով իր մարդկային արժանիքներէն կը մերկանայ և անասնական կեանքի մակարդակին կ'իջնայ: Ասիկա բարոյական անկում մըն է, որմէ հետեւ կը մնան սրբակեաց կեանքի նշաններ: Համար Աստուծոյ կոչում ունեցող բոլոր ճշմարիտ քրիստոնեաներ: Ըստ ամերիկացի եկեղեցական Րիչըրտ Ֆուլլըրի, «նեղ է սրբակեցութեան նամբան, որ ոչ քի միայն մեզ կ'առաջնորդէ կեանքի՝ այլ այդ իսկ է բուն կեանքը»: Ստալին ներկելով մարդ չի նսեմանար, այլ կը բարձրանայ հոգիով և ժառանգորդ կը դառնայ յաւիտենական կեանքի:

Սրբակեաց կեանքի ուրիշ մէկ ուշադրաւ յատկանշին ալ ծառայութեան ոգի ունենալն է: Ծառայել քրիստոնէական կեանքի նպատակներէն մէկն է, ծառայելով է որ մարդ փառքէ ի փառք կը բարձրանայ և օրըստ օրէ կատարելութեան կը հասնի սրբակեցութեան մէջ, որով կ'ունենայ մաքիւրման անդորրութիւն, իրզմի կատարեալ հանգստութիւն, որտի անհուն երջանկութիւն և հոգեկան բարձր զոհացում ու հրճուածք:

Քրիստոս, մեր կեանքին առաջնորդը, այս ճամբայէն քալեց: Իր մասին գրուած է թէ երբ կ'ապրէր մեր մոլորակին վրայ, միշտ բարիք ընելով կը շրջէր (Գործք, Ժ. 38): Ահա Իր վկայութիւնը. «Որքին Մարդոյ չեկաւ սպասարկութիւն ընդունելու, այլ սպասարկութիւն ընելու և Իր կեանքը շատերուն համար փրկանք տալու» (Մրկ. Ժ. 45):

Կ'ապրինք դարու մը մէջ ուր մարդիկ այնքան անձնասէր են որ Յիսուսի ծառայութեան այս պատուէրը ընդունելու սիրտ չունին: Ծառայելու համար մեր անձը ուրանալ և գտնել մարդկային ընկերութեան բարձրագոյն շահերուն հետ նոյնացնել պէտք

է: Այս դարու մէջ նիւթագաշտ ու հաճախագաշտ մարդիկ կը խորշին այս տեսակ պատգամէ մը: Բայց իրեն իրական քրիստոնեայ մեր կեանքը արժեքներու համար պէտք է քալենք այս նեղ ճանապարհէն, ուրիշ, մեր Փրկչի օրինակին հետեւելով, ընթացան առաքեալներ և բոլոր սուրբ մարդիկ: Անձնասիրութեան ճանապարհէն քալելով ոչինչ կը շահինք, ընդհակառակը, կը մերկանանք մեր բարոյական ու հոգեւոր արժանիքներէն և պատճառ կ'ըլլանք մեր անձերուն յաւիտենական կորստեան: Մինչ այլասիրութեամբ և ուրիշներուն ծառայելով կը տիրանանք ներքին ու մշտապես երջանկութեան:

Գ. — Կարելի՞ է մարդու մը նամուր այս աշխարհի մէջ սրբակեաց կեանք ապրիլ: Կարելի է: Նախ անոր համար որ Յիսուս ապրեցաւ սրբակեաց կեանք մարդկային այս մարմնին մէջ և մեզի օրինակ հանդիսացաւ: Յիսուսի կեանքը այնքան ամբիւծ ու անմեղադրելի էր որ Իր հակառակորդներն իսկ զայն կը խոտաւորէին: Օր մը փորձեցիներէն և հերովդէսեաններէն մի քանի մարդիկ զրկուեցան Յիսուսի քով որպէսզի զինքը խոսքով բռնելով ծուղակը ձգեն, և ըսին. «Վարդապետ, զիտենք որ ճշմարիտ ես, մէկու համար հոգի չէ, քանզի մարդոց երեսպաշտութիւն չես ընել, հապա ճշմարտութեամբ Աստուծոյ ճամբան կը սորվեցնես, կայսրին Աստուծոյ արժան է՝ թէ ոչ, տա՛նք թէ չտանք» (Մրկ. ԺԲ. 14): Պաշտելութեան շարժում մէջ Յիսուս Իր աշակերտներէն զատուիչ առաջ երբ կը մխիթարէր զանոնք, ի մէջ այլոց բռաւ. «Գայ իշխան աշխարհիս այսորիկ (սատանայ) և յիս ինչ ոչ զտանէ» (Յովհ. ԺԴ. 30): Ըստ Իրեն այս վկայութեան, Յիսուս Ինքն ալ լիովին զիտակեց էր թէ զերծ էր թիրուխէն:

Քանի որ մարդկային այս մարմնի մէջ Յիսուսի համար կարելի եղաւ ապրիլ սրբակեաց կեանք մը, մեզի համար ալ կարելի է, պայմանաւ սակայն որ միանանք հոգիով Յիսուսի հետ և Անոր անմիջական ներկայութիւնը վայելենք մեր առօրեայ կեանքի մէջ ամէն վայրկեան: Եթէ ասիկա անկարելի ըլլար, Յիսուս չէր ըսեր թէ «Ե-

զերուք դուք կատարեալք, որպէս և հայրն ձեր երկնաւոր կատարեալ է» (Մատթ. և. 48)։ Միւս կողմէն, Պողոս առաքեալ պիտի չպատգամէր թէ, «նմանողք ինձ եղերուք, որպէս և ես Քրիստոսի» (Սկ. Կորն. ԺԱ. 1)։

Նայնպէս կարելի է ասելու մարդու մը համար քանզի այսօր աշխարհի վրայ քրիստոնեաներ կան՝ որոնք անհատապէս կ'ապրին այս սրբակեաց կեանքը, թէ և շատ չեն թուով ամենուրեք։ Մարդ Աստուծոյ պատկերովը ստեղծուած արարած ըլլալուն, օժտուած է իրենէ շատ մը ներքին ու հոգեկան թաքուն ոյժերով, բնազդներով, միտումներով, իղձերով և անհուն կարելիութիւններով՝ որոնք զինքը ի վիճակի կ'ընեն ապրելու այս կեանքը, եթէ զանոնք մշակել զիտնայ մեր Սուրբն Գրիգոր Նարեկացիի նման՝ չփութելով Աստուծոյ հետ շարունակ։

Ամէն մէկ քրիստոնեայի հեռանկարն է Քրիստոսի հասակի չափին հասնիլ, ինչպէս կը յայտարարէ առաքեալը. «Սուրբերուն կատարելութեանը համար... մինչեւ ամենալ հասնինք հաւատքին ու Աստուծոյ Որդին նմանալու միաբանութեանը, կատարեալ մարդ ըլլալու, Քրիստոսի ըմբռնող հասակին չափ ունենալու» (Եփես. Դ. 12-13)։ Յիշատակաւ ասիկա ի՞նչ մեծ առանձնաշնորհութիւն է՝ զոր քրիստոնէական կրօնքը ընծայած է իր հաւատացեալներուն։

Գ. — Ի՞նչպէս կարելի է իրաւացի այս սրբակեաց կեանքին։ Միջին դարու ընթացքին շատ մը քրիստոնեաներ աշխարհիկ զբաղումներէն հրաժարելով անապատներու ու մենաստաններու մէջ ճգնաւորական կենցաղի մը հետեւեցան տիրանալու համար այս սրբակեաց կեանքին։ Յիշուս Իր աշակերտներուն համար աղօթից Աստուծոյ որ ոչ թէ զիրենք աշխարհէն զերջնէ, այլ զանոնք չարէն պահէ այս աշխարհի մէջ (Յովհ. ԺԷ. 15)։ Անգլիացի վրպագիր Տիւկին Ս. ձէմէսըն այս մասին կ'ըսէ. «Օրհնեալ ըլլայ յիշատակը այն մարդոց՝ որոնք իրենց զիրենց ամբիժ պահած են այս աշխարհէն, բայց աւելի օրհնեալ ըլլայ բարի յիշատակը ամեն անոց, որոնք ամբիժ պահած են զիրենց այս աշխարհի մէջ մնալով»։ Այս աշխարհէն հրաժարելով անապատը

քաշուինք և կամ աշխարհի մէջ ձեռք երկու պարագայի ներքեւ ալ սրբակեաց կեանքի մը տիրանալու համար սրբութեան ազդիւրի մը հետ հաղորդակցիլ պայման է։

Ո՞ր է այս ազդիւրը, ի՞նչ ճանապարհով կարելի է մօտենալ անոր։ Քրիստոս է այդ ազդիւրն ու ճանապարհը։ Յիշէ՛ք յայտարարէ այս կէտը իր հետեւալ բառերովը. «Պէտք է ի մէի ունենալ քի սքուրիւնը ոչ քի Քրիստոսի նախնի և միայն, այլ Քրիստոս ինքն և նախապարհը սքուրեան»։ Ինչպէս ինք վկայեց և ըսաւ, «Ես եմ ճանապարհ և ճշմարտութիւն և կեանք» (Յովհ. ԺԴ. 6)։

Պարզ ծագիլի մը՝ որ միտակի մը անշարժութեանը ունէր, հարցուցին թէ զոն միտակ չես, ի՞նչպէս կարելի եղած է որ միտակի մը բուրմունքն ունենաս։ Ծագիլը ըսաւ, թէ և ես միտակ չեմ, բայց միտակի մը թուփին քով մեծցած եմ։ Նմանապէս եթէ քրիստոնեաներ ալ Յիշուս Քրիստոսի մօտ ապրին և շարունակ չփութին Իրեն հետ, օր մը չէ օր մը անոր անշարժութեանքը կը հանդիսանան՝ իրենց սրբացած կենցաղովը։ Ըստ ամերիկացի եկեղեցական Պարթլ Սիրիլս Օկլսթրսի, «Ամեն մահու միտմունքով Աստուծոյ հագիւն նշող մըն է»։ Իսկ Փրանսացի ծանօթ հեղինակուհի Մատամ Տը Սթալի տեսակէտով, «Խորհուրդի ու վարմունքի մահուրիւնը կնոջ մը մեծագոյն փառքը կը կազմէ»։

Հոգեբանական իրականութիւն մըն է թէ մարդ որքան վերի բաներուն վրայ խորհի՝ այնքան կը վերանայ, որքան բարձր հեռանկարի մը հետ չփութի՝ այնքան կը բարձրանայ և որքան հոգևոր խորհրդածութիւններով իր միտքը և երեւակայութիւնը զբաղեցնէ՝ այնքան կը յափշտակուի հոգևոր իրականութիւններէն։

Հետևաբար երբ մենք Յիշուս Քրիստոսի մօտ ապրինք, իսկոյն Անոր Ս. Հոգիին միջոցաւ հոգեկան վերածնունդ կը ստանանք, Իրեն բնաւորութեան մասնակից կ'ըլլանք, որով կ'ազնուանանք սրտով, կը վերանանք հոգեով, կը բարձրանանք զգացումներով, և այսպէս օր ըստ օրէ կը սրբանանք մեր հոգևոր կենցաղին մէջ։

Մեր նախահայրերը այս ճանապարհով սրբացան, որուն իրրեւ արդիւնք մեզի

մեծամեծ ծառայութիւններ ցրին՝ սահմանազանց զոհողութիւններ յանձն առնելով, ըլլալ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, ըլլալ Ս. Սահակ Պարթև, ըլլալ Ս. Մեսրոպ Մաշտոց, ըլլալ Ս. Գրիգոր Նարեկացի, ըլլալ Ս. Ներսէս Շնորհալի, ըլլալ Ս. Գրիգոր Տաթևացի և ուրիշներ: Եթէ ասոնք անձնաբեր քրիստոնեաներ չըլլային, Քրիստոսի խօսքին ու օրինակին հետեւելով (Մրկ. Ը. 31 և Ժ. 45) իրենք գիրենք Քրիստոսի ողորդ ասգորած՝ ծառայութեան կեանքին նուիրելով, զոհողութեան ու նուիրումի ճանապարհէն քալած չըլլային՝ Հայաստանեայց եկեղեցին այժմ ներկայ փառքէն շատ բան կորսնցուցած կ'ըլլար, և թերեւս գոյութիւն իսկ չունենար, միւս կողմէն չէինք ունենար տոհմային այն մշակոյթը՝ որով ամէն հայ կը պարծենայ այժմ իրաւունքով:

Քրիստոնեայ բնակչութիւն ունեցող գիւղի մը մօտակայ բլուրին քովը բարձր ժայռի մը վրայ Յիսուսի մեծկակ մէկ նկարը դրած էր: Ժողովուրդին մէջ հաւատք մը կար թէ օրին մէկը այս նկարը մէկու մը զէմքին վրայ պիտի պատկերանար: Այս գիւղին մէջ Ըրնէսթ անուն փոքրիկ տղայ մը շատ կը հետաքրքուէր այս նկարով: Դիւղ եկող գաղտնի ճամբորդներուն զէմքին վրայ կը նայէր յաճախ թէ արդեօք մէկը կը նմանի՞ այս նկարին: Բայց միշտ ալ յուսախար կ'ըլլար: Տղան մեծցաւ, ընտանիքի տէր եղաւ, բայց դեռ կ'անկապէր որ իրականանայ իր այս բաղձանքը: Օրին մէկը գրացիներ իրեն ըսին թէ ինքը նմանած էր Յիսուսի նկարին: Բանդի գիշեր ցերեկ անոր կը նայէր և միշտ տառով կը հետաքրքրուէր:

Այն քրիստոնեաներն ալ որոնք միշտ Յիսուսի կը նային և Անոր հետ կը շփուին, որ մը Անոր կը նմանին, ինչպէս նմանած էր Պողոս առաքեալ, որ այս իսկ պատճառաւ ըսաւ. «Ինձի նմանող եղիք, ինչպէս ես նմանեցալ Քրիստոսի»:

Կը պատմուի թէ օր մը քանի ճամբորդներ ամխահանք մը այցելեցին, և անոր գրան մօտը, թուփի մը վրայ ճերմակ ծաղիկ մը տեսան: Ասկա իրենց մեծ հիացում պատճառեց: Որովհետեւ ամխահանքին չուրջը ամէն տեղ սև փոշիներով լի

էր: Փորձի համար այս ճերմակ ծաղիկին վրայ սև փոշիներ ցանեցին, և տեսան որ ծաղիկը իսկոյն այդ սև փոշիները իր վրայէն թօթուելով իր նախկին ճերմակ գոյնը ստացաւ, որով հասկցան թէ ծաղիկին ճերմակութիւնը իր բնութենէն կը բխէր:

Այն քրիստոնեան որ Յիսուս Քրիստոսի արիւնովը ճերմկացուած է իր հանդերձները, իր միջավայրը որքան ալ ապականուած ըլլայ սև փոշիներով, կրկին կրնայ փայլեցնել երկնային ճերմակութիւնը իր վրայ ամէն ատեն ու ամէն պարագայի ներքեւ: Եթէ ասկա անկարելի ըլլար, Սրբազան Մատեանը չէր ըսեր թէ. «Հանդերձներդ ամէն ատեն ներմակ ըլլաւ» (Ժող. Թ. 8): Դանիէլ շնորհաց չըջանին ակնարկելով չէր գուշակեր թէ, «Շոքերը պիտի մաքրուին ու պիտի ներմկան» (Դան. ԺԲ. 10):

Սաղիկէի եկեղեցիին ուղղուած նաւակին մէջ Յիսուս կ'ըսէր. «Քանի մը անձեր ունիս Սաղիկէի մէջ, որոնք իրենց հանդերձները չաղտնեցին, եւ ներմակներով պիտի պսքսին ինձի հետ, բոցի արժանի են: Ան որ կը յաղթէ՝ ներմակներ պիտի հազնի» (Յայտ. Գ. 4-5): Նոյնպէս կ'ըսէ. «Ինձի կրակի մէջ փորձուած ոսկի ծախու առ, որպէսզի հարստանաս, ու ներմակ հանդերձներ հազնիս» (Յայտ. Գ. 18): Իսկ Յայտ. նութեան գրքին մէջ ուրիշ տեղ մը կը կարգանք հետեւելու.

«Ասոնք որ ճերմակ հանդերձներ հագած են ո՞վ են և ուրկէ՞ կուգան: Ես ալ ըսի անոր. Տէ՛ր իմ, դուն գիտես. և ըսաւ ինձի. Ասոնք մեծ նեղութիւններէն եկողներն են՝ որոնք իրենց հանդերձները լուացին և Գառնուկին արիւնովը ճերմակեցուցին. . . այսուհետեւ ասոնք ո՛չ պիտի անթիւնան և ո՛չ պիտի ծարաւին, և ո՛չ ալ տրեւ և կամ աաքութիւն մը անոնց վրայ պիտի իյնայ: Վասնզի Գառնուկը՝ որ ակնոյն մէջ է, պիտի հաժուէ և կենդանի ջուրերու աղբիւրները պիտի առաջնորդէ գանոնք, ու Աստուած ալ բոլոր արցունքները պիտի սրբէ անոնց աչքերէն» (Յայտ. Է. 13-17):

Գր. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

Ֆրէզիո, Գալիլի.

ԿՐ ՔԱՆԵՄ ՆՈՐԷՆ

Կր փախեմ նորէն, սրսում ու շրար,
Մարդու մը նըման որ արեւուն ճակ
Այլերս չունի տուն ու տաղաւար,
Բայց վիշտեր հազար:

Ի զուր կը նայիմ անցեալի նամբուն՝
Երազ մը ինչպէս որք բայց մըսերիմ,
Ակօսէն որուն ինծի կը նայի,
Մանուկ՝մը աղուոր:

Որքան կ'ուզէի որ զոցուէր ներկան,
Արթըննար անցեալն իմ կախարդական,
Եւ աղօթք մ'ինչպէս, մայրն իմ հեռաւոր,
Օրերու շուրթին:

Պատմէի իրեն օրերով երկար,
Վիշտերս ամբողջ, փաղք ու անվարան,
Թէ մարդերն ինչպէս դաւեցին ինծի,
Զարկին չարաչար:

Ան միայն կըրնայ սրբել արցունքներն
Տըղուն իր մեծցած, որ քողած աշխարհ,
Իրեն կը վազէ հեռով մ'անանուն,
Զերք խոցուած քրոջունն:

1958, Ամման

Վ.ՏԱՐԱՆԳԻ

ՏՂՈՒ ՄԸ ԱԼՊՈՄԻՆ ՄԷՋ

Գուցէ գիշեր մը առնան,
 Երբ սօսիւները հեծեն
 Հովերու դէմ անսահման,
 Տենցանքներէն, ցաւերէն
 Ա՛յ յալիսեան խաղաղած,
 Մեկնիմ կեանքէն այս անդարձ:

Յետոյ գալիք օրերուն,
 Պիտի բանաս ըզբեզ զուն,
 Ինչպէս օր մը ըրի ես.
 Դոր իդներու, սէրերու
 Հակասագիրը դրժէ:
 Գուցէ յաւէս մեզ բաժնէ:

Բայց մութին մէջ գերագոյն,
 Աւսարակէն յուշերու,
 Պիտի վառի սէրդ անհուն,
 Զոր ինծի հետ տարի ես,
 Իբր ըստփանք ու զբրան,
 Մահուան առջեւ կենալու:

ԵՂԻՎԱՐԳ

“ՀԱՅՐ ՄԵՐ”Ի ՎԱՆՔԻՆ ԱՌՋԵԻ

Վերելէն վերջ այս յոգնասպառ բարձունքին,
Որ կապէ Քեզ Գեքսեմանին արցունքով,
Կը մոռնամ ես ամէն խոնջէնք: Հայցազին՝
Շրքներս իրար կը միանան փոլէ փոլ,

Եւ աչներս՝ կապոյսներուն խոր, ծախ,
Յառած՝ ինչպէս առաքեալներն սրբաթօս,
Հանդա՛րս հոգով, առանց նիզի ու ցախ,
Քեզ կ'աղերսեմ. «Տէ՛ր, ուսո՛ւ մեզ կաշ յարօք»:

Սոսուածային սիրոյդ կապած զոյգ քեւեր,
Մաքուր ձեռքով մեզ կը բանաս դուռն երկնից,
Հրեցակներու տանելով մեզ փովն ի վեր՝

Երանութեանց շողես յոյսը անկեկիծ:
Մեր ուրօրքեան՝ ի լիութիւն գերբնածին,
Կ'ուսուցանես մաքուր աղօթքն սուրբ հացին:

ՀՄՍՅԵՍԿ ԳՐԱՆԵՍՆ

(Զիքենեաց Լեռ, 1908, Տօն Համբարձման)

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՏԱՂ ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱԻՈՒՐ

Ստորե հրատարակողը Հահեկան տաղը օրինակած ենք Ս. Աթոռոյն թիւ 231 ընթերցողին (թղ. 483)։ Տաղին լեզուն և ոճը յայտնապէս՝ ճարեկացիական են։ Նարեկացիի տաղերուն վեհեփեհե հրատարակութեան մէջ (1840) կը պակսի այն։ Նոյնպէս չի գտնուիր Արշաւիր Մխիթարեանի նորագոյն ժողովածոյին մէջ, տպուած ենք 1957ին։ Հայկազեան Նոր Բազմիրքը

կազմողներուն ծանօթ է այս տաղը, որմէ առած են կարգ մը բառեր։ Ընչպէս Տէրեկացի, զոր ճշգիւ նշանակած են իբրեւ Նարեկացիի տաղէն, կենացածին, կենացունաբեր, վերադիմելի և փայլակնատարած, զոր սխալմամբ նշանակած են իբրեւ Շնորհալիի տաղէն։ Վեհեփեհե տպուած (1830) Շնորհալիի տաղ տալիս ալ զրուածքներուն ժողովածոյին մէջ նմանապէս չի գտնուիր այն։

Նոր իմն աւետիք նորաշաւիղ խորհուրդ յայտնեալ,
 նոր ծաղիկ ցուցաւ ծառք նորատունկ բուրաստանաց։
 Նոր վարդ վառելով բոցատերեւ յաղին դրախտին,
 նոր կենացածին կենդանատիպ պրտով բերեալ։
 Այն ծառոյն տերեւ լայնասաղարթ պարտեաց պատճառս,
 աստ երկրագործին ծառ հայրենի տընկինազործ։
 Զուղ ճախրակագոյն ճրղերունի ծայր գերկընիւք,
 առեալ վերամբարծ երկնից նըման լեռան ի Թարաւր։
 Եկայք իմ սիրելիք խընդիր ըզհայր տեսանելով,
 որում ցանկայիք աւուրն՝ եհաս ի կատարումն։
 Տեսէք եւ ուրախ լիւրս քի Հայր յամպոյն ծայնէր,
 երեւեալ ի Թարաւր մեզ աւետիս մատուցանէր։
 Կամիս ըզկարծիս բառնալ թէ սայ է մարգարէն,
 սա՛ եւ Եղիա կամ Մովսէսի նմանակից։
 Կերպիրն նըման եւ հրաշալի Հաւր փառակից,
 փայլակնատարած շաւիղ եւ լոյս վերաբինի։
 Արփինածագման տեսիլ ծագումն անծանաթի,
 ծայն զայն ծանաթի լուեալ թէ Դայ է իմ որդի։
 Յերեսս ի վայր անկեալ աղաղակեն, ազնեա Յիսուս,
 նոր տեսիլ տեսաք նորանորոգ եւ հրաշալի։
 Մի երկիւղածիք, եղբարք, ես եմ Տէր Յիսուս,
 Տէր մարգարէիցն որ պատմեցին զայս ասելով։
 Եղիա ի վեր առեալ զմաշկեակն վերամբարծ զթիկամբն,
 զայն տեսանելով ծանուցանէր սուրբ Հեղիաս։
 Միշտ արթունագնաց գետոց ընդ ուսըս բաժանեալ,
 նըման Մովսէսի դայ է Տէրդ Եղիայի։
 Պատրոս զարհուրեալ կազմէր երբեակըս տաղաւար,
 ծայն աղերսալի առնէր, Տէր եթէ կամիս։
 Եկեալ հարցանեն զխորհուրդն դասք առաքելոցն,
 զինչ իցէ համբաւըս պատմեցէք մեզ մարգարէր։
 Ի խաչ բարձրանալ կամի(մ) եւ անդ պրտողաբերել,
 ծաղիկ ցուցանել կամի ի լեռուն Գողգոթա։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՆՔԵՐ

ՍԵՒԱՆԱՅ ՎԱՆՔ

ՏԵՂԱԿՐԱԿԱՆ. — Սեանայ վանքը հաստատուած էր Սեան կղզիին վրայ, որ կը գտնուի Գեղամայ լիճին արեւմտեան ափին մօտ: Ունէր երեք եկեղեցիներ, Ս. Աստուածածնի, Ս. Առաքելոց, և Ս. Կարապետի նուիրուած:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ. — Սեանայ վանքին պատմութեան հնագոյն շրջանի մասին հաստատանքներ կ'ընեն զրեթէ Հկան: Իններորդ դարու երկրորդ կէսին է որ կը շինուին զոյգ մը եկեղեցիներ, և ճգնաւորական կենցաղի նուիրուած անձեր կը փութան հոն, ապրելու աղօթքի և ապաշխարութեան խստակրօն կեանք մը: Կրկնուան արդիւնուած էր մանկ աշակերտ: Այդ արգելքը վերացուցած է Ներսէս Աշտարակեցի Կաթողիկոսը 1848ին (Ազգ. Հանդէս, ԺԷ, էջ 53, 65): Սեանի վանահայրերէն շատերուն անունները հասած են մեզի, մենք կ'առնենք նշանաւորները միայն:

1. — Մառնոց վրդ. Եղիսիարեցի, 874-897. — Սեանեաց Մարիամ տիկնոջ ձեռնադրութեամբ վանք մը կը հաստատէ Սեան կղզիին վրայ և կը շինէ զոյգ մը եկեղեցիներ, Ս. Առաքելոց և Ս. Աստուածածնին նուիրուած (874): Նշանաւոր կը հանդիսանայ իր խստամբեր կենցաղով: Փէորդ Գառնեցի Կաթողիկոսին մահէն ետք, 897ին, կ'ընտրուի Կաթողիկոս, բայց եօթ ամիս միայն պաշտօնավարելէ ետք կը վախճանի և կը թաղուի Գառնի: Իր աշակերտներէն ծանօթ են Ստեփանոս Կրօնաւոր և Յով-

հանէս Կթղ. Պատմարան: Մառնոց Եղի. վարդեցիի գրական գլխաւոր աշխատանքն է Մառնոց գրքի կազմութիւնը:

2. — Սեփուհոս Սեւանցի, 969. որ յիշեալ թուականին Կաթողիկոս ընտրուեցաւ և երկու տարի միայն պաշտօնավարեց, և վախճանեցաւ 971ին. — Կիրակոս, էջ 49:

3. — Սարգիս Սեւանցի, 990-992. — Այս վերջին թուականին կ'ընտրուի Կաթողիկոս և մօտ երեք տասնամեակ պաշտօնավարելէ ետք, 1019ին կը հրաժարի ձերութեան պատճառաւ, և կը վախճանի 1022ին:

4. — Սարգիս վրդ. Սեւանցի, 1044. — Մատթէոս Առհայեցի կը յիշէ զինքը այդ ժամանակի երեսիլի վարդապետներուն շարքին (էջ 215): Իսկ Գրիգոր Մաղիսարոս, անոր ուղղած իր մէկ թուղթին մէջ (ԻԲ), զայն կը պանծացնէ «գերակատար բոլոր ճեմարանի Արամեան ազգին» (էջ 66-7) յայտարարելով:

1176 թուին, Քաւրդ խշտանի հրամանով, Յովհաննէս հիւս կը շինէ Առաքելոց եկեղեցւոյ արեւմտեան քանդակադարձ զուռը. — Ազգ. Հանդէս, ԺԷ, էջ 73:

5. — Դանիէլ վրդ. Սեւանցի, 1451-1464. — Որդի Կարապետ Քահանայի. — Յիշտ. ԺԵ. Դարի, Բ. Մասն, էջ 4, 156, 214: Աւելի ետքը հռչակուած իբրեւ «մեծ հսկար», «տիեզերալոյս և քաջ բարունակաւ», և այլն. — Նոյն, էջ 315, 429:

6. — Ներսէս Արեւիկապետ, 1465-1486. — Եղբորդի Սեանցի Դանիէլ վարդապետի: 1486 թուին, Դանիէլ վարդապետի հրամանով, Ներսէս Եպիսկոպոսի աշակերտ Արքաւամ կը շինէ Առաքելոց եկեղեցւոյ հարստային փայտեայ գեղաքանդակ զուռը. — Ազգ. Հանդէս, ԺԷ, էջ 60, 72-3, 79: Առահիւտ, 1932, Յնր. - Յնս., էջ 56: Յիշտ. ԺԵ. Դարի, Բ. Մասն, էջ 396:

Քաջ պատուէր առեալ ի Տեառնէ սուրբ առաքելոցն,

մի ումեր յայտնէք ըզտեսիլդ զի չեւ է ժամանակ:

Մինչ ևս ի մեռելոց յառնեմ ըզծեղ կենդանադործեմ,

կենացունարեր քարոզ ընդ ծեղ ևմ յախտեան:

Քրիստոսի փրկչին միշտ վայելէ փառք և պատիւ,

ընդ Հար և Հոգւոյն այժմ յախտեանս յախտնից:

Ն. ԵՊՍ. ՄՈՎԱԿԱՆ

7. — Կարապետ Եպիսկոպոս, 1620 թուին կը վերանորոգէ Վանքը և կը վերակազմէ միաբանութիւնը. — Ազգ. Հանդէս, ԺԷ., էջ 60:

8. — Մխիթար Վարդապետ, 1654. — Իր վանահայրութեան շրջանին Թրֆլիսեցի Զեթաթեան եղբայրներ, Սուլիսան, Զալ և Զորապ, նորոգել կու տան Առաքելոց եկեղեցին. — Ազգ. Հանդէս, ԺԷ., էջ 61, 80, 81:

9. — Բարսեղ Վարդապետ, 1658. — Ճամբայ բանալու նպատակով սառը կտուրած պահուն ծովասոյգ եղած է չորս ընկերներով հանդերձ. — Սամ. Անեցի, էջ 180:

1714 թուին կը նորոգուի Ս. Կարապետ եկեղեցին. — Ազգ. Հանդէս, ԺԷ., էջ 73, 80:

10. — Մարտիրոս Վարդապետ, 1740. — Նորոգել կու տայ Ս. Աստուածածնի տաճարը. — Նոյն, էջ 61, 81:

11. — Յովնանեկա Վարդապետ, 1763-1770, սորոյ յիմարութեամբն ձեռագիր գրքերը թափուել են ծովը, որ Սիմէոն Կաթողիկոսի յանդիմանութիւնը չը լսի, գրքերի անխնամ պահելոյ համարս (Դեղարքունի, էջ 134): Այս ցաւալի գէպքը պատահած է 1763ին (նոյն, էջ 125):

12. — Սարգիս Վրդ. Ասկանապատցի, 1807-1826. — Իր ժամանակ Վանքի միաբաններն են եղած 7 վարդապետ և 7 սարկաւապ: Մխիթար Շամքորեցի վարդապետը հաւաքած է բաւական գրքեր: Վանքը ունեցած է նշանաւոր այցելուներ, ինչպէս, Մորիէ, Քէր-Բորաբը, Այլսփաւ, և այլն. — Ազգ. Հանդէս, ԺԷ., էջ 63-4:

13. — Յովնանեկա Վրդ. Վազախեցի, 1826-1839. — Նորոգել տուած է Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ տանիքը, և շինել տուած է քանի մը սենեակներ. — Ազգ. Հանդէս, ԺԷ., էջ 64, 82: Դեղարքունի, էջ 134:

14. — Յարութիւն Վրդ. Մարգանեանց, Նիրակեցի, 1861-1869. — Դեղարքունի, էջ 134, 402: Ազգ. Հանդէս, ԺԷ., 66:

15. — Կարապետ Վրդ. Բիւթիւկեան, 1869-1892. — Ազգ. Հանդէս, ԺԷ., 66-7:

16. — Սարգիս Եպ. Փիլսոյեան, 1895-1911. — Իր վանահայրութեան շրջանին Սեանի Վանքին ձեռագիրները կը փոխա-

գրուին էջմիածին (1911), առանձին պահարանի մէջ պահուելու համար. — Ազգ. Հանդէս, ԺԷ., 67-8: Արարատ, 1911, էջ 619, 968:

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ. — Սեանայ Վանքը առաւելապէս ճգնողական կեանք վարող միաբաններու յատուկ վայր մը ըլլալուն, մշակութային գործիչներ չեն ծաղկած այնտեղ: Կրնանք յիշել հետեւեալները միայն:

Ա. — Դանիէլ Աբղ. Սեանեցի, 1451-1498, որդի Կարապետ Քահանայի և ուսուցիչ Յորդանան Վարդապետի. 1451ին օրինակած է Մեկն. Մատթեոսի՝ Գր. Տաթեւացւոյ. — Յիշտ. ԺԵ. Դարի, Բ. Մասն, էջ 4, 214, 396, 429: Անահիտ, 1932, Յնր. - Յնս., էջ 35, 36:

Բ. — Աստուածատուր Երեւանեցի, 1814ին օրինակած է Մեկն. Սաղմոսաց՝ Ն. Կամբուհացւոյ, եփրեմ Կաթողիկոսի հրամանով. — Դեղարքունի, էջ 405:

Գ. — Անտոն Աբղ. Տփղիսեցի, Գրիգ., 1828-1835. — Օրինակած է հետեւեալները, նոտր գրով.

1. — Մեկնութիւն Հեգամասեցի, Կ. Աւափիտէի. թրգմ. Ղուկաս Վրդ. Խարբերդցի, համառօտող Պօղոս Վրդ. Աղլրանուպոլսեցի, 1828ին. — Դեղար., էջ 404-5:

2. — Մեկնութիւն Երզնց Երզնց, Յաւովր Վրդ. Կայրեանի, 1833ին. — Նոյն, էջ 405:

3. — Մեկնութիւն Նալեայ, Գէորգ Վարդապետի Սկեռացւոյ, 1833ին. — Նոյն, էջ 406:

4. — Աղբիւր Բացեալ, Բերդումեանցի, 1835ին. — Նոյն, էջ 395:

Դ. — Մանուէլ Վրդ. Կիւմիշխանցի, 1830ին գրած է Պատմութիւն Սեանայ Վանքի (Դեղար., էջ 134, 151, 409): Տպուած է էջմիածին, 1871ին:

Ե. — Յարութիւն Վրդ. Մարջանեանց, 1855ին օրինակած է Մէկ Կանոնագիրք, չեղադիր. — Դեղար., էջ 402:

Զ. — Սահակ Վրդ. Ամատունի, 1892ին կազմած է Սեանայ Վանքին Ձեռագրաց Ցուցակը. հրամանաւ Սինոդի. Այդ ժամանակ Սեանի մէջ կային 108 ձեռագիրներ. — Նոյն, էջ 128, 395:

Ն. ԵՊՍ. ՄԱՎԱԿԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ Ս. ԱԹՈՌՈՅ ՆՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ Ի ՀԱՐԱԻԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՐ Տ. ԵՂԻՇԷ ՍՐԲ. ԱՐԲԵՊՍ. ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ
ԲԱՐԵՆՆԱՄ ՊԱՏՐԻԱՐԺ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌՈՒՈՅ
ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀ ՊԱՏ. ՏՆՈՐԷՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

Ի Ս. ԱԹՈՒ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայր,

Կը ներկայացնենք Հայրաւային Ամերիկայի Ս. Աթոռոյ Նաւիրակութեան, մեր գործին տեղեկագիրքը: Թէև քիչ մը ուշացած, բայց տալիս մեր կամքէն անկախ, որովհետև Ձերդ Բարձր Սրբապետութեան հրահանգով, պարտաւարձած էինք անցնիլ Հիւսիսային Ամերիկա, հոն սկսելու համար Ս. Յարութեան Տաճարի նորոգութեան հանգանակութիւնը:

1961 Սեպտեմբեր 15ին հասանք Պաւլոս-Այրէս, ուր որտեղինս բնդունուեցանք Հայրաւային Ամերիկայի Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Բարդէն Ս. Էպս. Ապատեանէն, Թեմական Ժողովէն, Քահանայական զատէն ու Վարչական Մարմիններէն: Սեպտեմբեր 20ին պաշտօնադէս ներկայացանք Հայրապետական Պատուիրակ Ս. Հօր և Պատ. Թեմական Ժողովին, ուր Ձերդ Ամենապատուութեան ողջոյններուն հետ յայտնեցինք մեզի յանձնուած գործին պարագաները, Ս. Աթոռիս կրօնական, կրթական և Ս. Տեղեաց գործունէութիւնը, մեր անտեսական անձկութիւնը, ու կոչ ըրինք որպէսզի Պատ. Թեմական Ժողովը բերէ իր անվերապահ քաջալերութիւնը որդիւնաւորելու համար Ս. Աթոռին համար ըլլալիք նաւիրահաւաքութիւնը: Ապահովելէ յետոյ անոնց աջակցութիւնը, գործի ձեռնարկեցինք, մեկնակէտ ունենալով երկու տուեալներ — Բարոյական և Նիւթական:

Առաջինը իրագործեցինք մասնաւորաբար մեր քարոզներով, բանաստեղծութիւններով, մամուլի և ձայնագրութեան ելոյթներով, սլայտներու և ժողովներու ցուցադրութեամբ ետայն: Ու տալիս կրօնա-

կան ու ազգային բոլոր հաստատութիւններէն ու կազմակերպութիւններէն ներսանխոր:

Այս մարզին մէջ մեր նաւիրակութիւնը եղաւ նշանակելի նաւաճում մը, որովհետև մեզմացաւ մեր անցեալի պայքարներէն՝ մեր ժողովուրդի հոգիին մէջ յառաջացած դառնութիւնը, ու հաստատուեցաւ սէրն ու գնահատանքը մեր Միաբանութեան Ս. Տեղեաց գործին ու կրթական հաստատութիւններուն — Հայկական Երեսօղէմին — Այցելած ենք մօտ 2500 տուն, եկեղեցիներ, տկումբներ, հաստատութիւններ, օրաց բոլորին փոխանցեցինք Հայկական Երեսօղէմի վսեմ փառքին արդար հաղթանքը: Մեր խօսքին տառնցքը եղաւ Հայութեան ու Հայց. եկեղեցիին երկու լուսարեւոնները. — Ս. Էջմիածին, որպէս Գլուխ Հայց. եկեղեցիին ու անկազբիւր մեր հոգեւոր և ազգային սգեկանութեան, և Ս. Երեսօղէմ, որպէս Սիրար մեր եկեղեցւոյ ու ներշնչարանը հոգեւոր վերացումներու և կրօնական փրկութեան խանդի:

Տարինք բոլորին, Ս. Երեսօղէմի օրհնութիւններուն հետ, մեր հոգեկան ու ազգային արժէքներուն տաք շունչը, սէրն ու կրակը, տառնց անտեսելու կազմակերպուած, ճիս ու բարգաւաճ զաղութներէն սկսած մինչև ամենէն ազգապաշտ, փառքութիւնը, ամենէն հեռաւորներն ու անտեսուածները: Այս տեսակէտէն յառկանշական եղաւ գիւտը Վէնէզուէլայի մայրաքաղաք Գարագուսի՝ թիւով 500 անձ Հայ Գաղութիւն: Յրաւած, իրարմէ անտեսեալ այս հայութիւնը մեր նաւիրակութեան առիթով բերինք քով քովի, պատմեցինք իրենց ազգային ու հոգեւոր

արժէքներէն, հաղորդեցինք գիրքներ Տիրոջ փրկարար Ս. Մարմնով և Արեամբ ու զգացուցինք գիրքներ հովուելու անհրաժեշտ Հայ եկեղեցականին, Հայ եկեղեցւոյ Սրբազան երգիչին անմիջական պէտքը: Այժմ մեզի կը նային տկնկաւոյց, Հոգ. Հովիւի մը տկնկաւութեամբ, սրպէսզի կեանք առայ մտնցուած մեկուսացած այս դառաւ ինչ: Այս մասին օրինակեցինք գիրք Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետին և Հորաւ. Ամերիկայի Հայրապետական Պատուիրակին: Ժիզ չխնայեցինք հասնելու համար մինչև հեռուստադիւղբու մէջ, տասնեակ տարիներէ ի վեր մեկուսացած, թուով երկուս-երեք Հայ ընտանիքներուն խօսք: Զիրենք փնտռող Հայ եկեղեցականին անտկնկաւ ներկայութիւնը տալիս էր սիրտ մղկառող պահերու:

Այս դնացքով մենք այցելեցինք Հայրապետին Ամերիկայի հետեւալ քաղաքներն ու գաղութները. —

ԱՐԺԱՆԹԻՆ. —

Պուեկոս — Այրես, ուր ունինք 40,000 հայութիւն, կաղմակերպուած Առաջնորդարան (որ նոյն աստիճանի Եպիսկոպոսարանն է ամբողջ Հարաւ. Ամերիկայի Հայոց. Եկեղեցւոյ թիւին), ութ եկեղեցական, վեց եկեղեցի, 6-7 դպրոցներ, սրանց երկուքը միայն ամբողջօրեայ, մօտ 8-900 աշակերտութիւն, Հայկ. տկուսմբներ, միտութիւններ, Մամուլ (Հայկեդրոն, Արմենիա, Սարսանգուկ, Շարժում և Սեան թերթեր), վերջապէս բուսական միութեամբ կաղմակերպութեամբ Հայութիւն որ անտեսական գեանի վրայ ևս ունի բարգաւաճ կացութիւն:

Քորսոպա, ուր ունինք 2000 Հայ, մէկ եկեղեցի, մէկ քահանայ, մէկ դպրոց ամբողջօրեայ՝ 200 աշակերտներով և երկու տկուսմբներ:

Ռոսսիոյ, ունինք 150 հոգինոց հայ գաղութ, Գաղութային վարչութիւն և Տուն:

ԳՐԱԶԻԼ. —

Սան Փաւլո, ուր ունինք 10,000 հայութիւն, երեք եկեղեցիներ և մատուռներ, երեք եկեղեցականներ, երեք դպրոցներ՝ ամբողջօրեայ, 500 աշակերտներով, միտութիւններ, երկու տկուսմբներ,

անտեսապէս բարգաւաճ Հայութիւն ու թեմական սերսոյն կաղմակերպութիւն:

Ռիօ Ժե Ժանէյրօ, ուր կը գտնուին 100 Հայեր և ունին Գաղութային վարչութիւն, ՌԻՐՈՒԿՈՒԷՅ. —

Մօնթեվիսէօ, Հայութեան թիւն է 10,000: Ունին Ազգային Սրահ մը, որուն գեանայարկը շատ անփութեանակ եկեղեցին է գաղութին, եկեղեցական աղքատ կաղմակերպութիւն, մէկ եկեղեցական, տասն տկուսմբներ, Միտութիւններ, 4-5 դիւերային անկաղմակերպ վարժարաններ, մէկ ծխական ամբողջօրեայ խեղճ վարժարան, հինգ Հայկ. Ռատիօժամեր, անտեսապէս բարեկեցիկ Հայութիւն:

ՉԻԼԻ. —

Սան Տիակօ, կան 300 Հայեր: Ունին Ազգային Տուն մը որ կը ծառայէ որպէս հաւաքավայր, մատուռ ու դիւերային դպրոց: Ունին Գաղութային վարչութիւն:

ՎԷՆԷԶՈՒԷԼԱ. —

Գաբապա, ուր կայ 500 հոգինոց Հայ Գաղութ, բայց ոչ մէկ Ազգային հաւաքական կեանք և կաղմակերպութիւն:

Մեր տառքիւթեան երկրորդ երեսը եղաւ Տնտեսական-Նիւթական, պէտք է տպահովէինք ժողովրդական նախարարութիւններ «Վասն կարեաց Ս. Աթոռոյ»: Առ այդ մեր դորը խաչածեղ տուեալներ եղան Հարաւային Ամերիկայի երկիրներուն քաղաքական խառնութիւնները, անտեսական տաղնապը ու իրենց դրամին տարապարհակ տնկումը: Սակայն ըրինք մեր լուսագոյնը, ձեռք ձգելու համար կարելի արդիւնաւորութիւնը որ կը ներկայանայ հետեւալ պատկերով. —

Հանգանակութեան ընդհանուր արդիւնքն է Ամերիկեան Տուար 61,503,00 սէնթ:

Մեր ծախսերու ընդհ. գումարն է Ամեր. Տուար 4,250,00 սէնթ:

Երեսուողէմ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր յախանցած կնք Ամեր. Տուար 56,753,00 սէնթ:

Տ. Բարգէն Եպս. ի մօտ ի պահ Ամեր. Տուար 500,00 սէնթ:

Իսկ հետեւալը մեր ելեմուտքին մասնաբաժանեալ հաշուեկշիռն է. —

Ծանօթ. Հետեւեկտիւն. —

ա) Արժանիքի ն Գրադիւի գլուխնե-
րու ծախսւց մէկ կարեւոր մասը կատար-
ուած է Հիւս. Ամերիկայի մէջ:

բ) Մեր բոլոր հաշիւները վաւերաց-
ուած և ստորագրուած են իւրաքանչիւր
քաղաքի Հագարարձութիւնէն կամ Թեմա-
կան ժողովէն:

գ) Ունինք մեր կարեւոր ծախսւց հա-
մապատասխան վաւերացրած թուերը և ստա-
ցադրերը:

դ) Կը խնդրենք Ձերդ Բարձր Սրբազ-
նութիւնէն ևս յատուկ ներկայացուցիչով
մը քննել և վաւերացնել մեր հաշիւները
և արտօնել հրատարակութիւնը:

Նուերեմբ. —

Հնորհակալութեամբ կը յիշատակենք
այս առթիւ՝ նաև հետեւեալ նստիւորաբու-
թիւնները. —

1 ձեռագործի-կարի ելկտրաշարժ մե-
քենայ, Տէր և Տկ. Արիսիւյէն (Պ. Այրէս):

39 մէթր կարմիր թաւիշ, եկեղեցական
շապիկացու ձէրէճեան եղբայրներէ (Պ. Այ-
րէս):

40 մէթր կարմիր թաւիշ, եկեղեցական
շապիկացու Տեառք Նշան Չամիչեանէ և
Մելիք Կիւրճեանէ (Պ. Այրէս):

1 Ս. Աստուածածնի մեծադիր իւզա-
նեղ եկեղեցական սրբապատկեր և 1 կոր-
փուրայ Տիար Վարդան Բարսկեանէ (Պ.
Այրէս):

150 ներքին շապիկներ ժառնգ. Վար-
ժարանին համար Տիարք Մանուէլ Սարիէն
և Խորիւ Մարկոսեանէն:

50 զոյգ կօշիկ ժառանգ. Վարժարանի
սաներուն համար Էքմէքճեան եղբայրնե-
րէ, Շիշմանեան Ընտանիքէն, Տիար Յա-
րութիւն Գալօղլանեանէ (Պ. Այրէս) և
Տիար Սահիան Փիւլօֆճեանէն (Ս. Փաւլօ):

Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին համար,

100 մէթր կանաչ գորգ Մէրկէր-
եան — Սահակեան — Գանիէլեան ըն-
տանիքներէ (Պ. Այրէս),

50 մէթր կանաչ գորգ Խայթ Եղ-
բայրներէ (Պ. Այրէս և Սան Տիակօ),

63 մէթր կանաչ գորգ Տկ. Մարի
Հալաճեանէ և Պ. Այրէսի Հ. Եկե-
ղեցասիրաց եղբայրակցութիւնէն:

100 մէթր լողաւորթ զգեստացու ժառ.
սաներուն, Մեծ. Տեառք Յակոբ Նազարեա-
նէ և իր եղբայրներէն (50 մէթր), Տիշէ-
քէնեան եղբայրներէ, Ս. Բարսկեանէ և
Սէմէրճեան եղբայրներէ (Սան Փաւլօ):

600 մէթր երեք զոյներով եկեղեցական
շապիկացու, Տեառք Գէորգ Մազսուսեանէ
(400 մէթր), Գառնիկ Պազարեանէ, Վար-
դափառ Փալատեանէ, Վարդգէս Պողոճեանէ
և Նահապետ եղբայրներէ:

Սոյն ապրանքները իրենց արժեքինով
կ'երեւին մեր հաշիւներուն մէջ:

Այս առթիւ դարձեալ շնորհակալու-
թեամբ կը յիշատակենք որ սոյն ապ-
րանքները երեսուղէմ զրկուեցան, շնոր-
հիւ աքնաջան աշխատանքներուն Տեառք
Անդրէաս ձէֆէրեանի և Յովսէփ Եսաւֆ-
եանի, ազգայիններ՝ որոնց եկեղեցանուէր
ծառայութիւնը Ս. Փաւլոյի և Պ. Այրէսի
մէջ վեր է ամէն գնահատանքէ: Սոյն
ազնիւ ազգայինները, հակառակ իրենց
բազմազբազ վիճակին, բերին իրենց աշ-
խատանքի շատ կարեւոր բաժինը նաև մեր
հանգանակութեան գործին ու յայտնաբե-
րեցին երեսուղէմի նկատմամբ բացառիկ
սէր և ծառայութիւն:

Մեր զոհաբերող ժողովուրդին, Ս. Ա-
թոռայ կարեաց հանդէպ ցոյց տուած այս
ազնիւ վերաբերմունքը, կը մղէ մեզ Ձերդ
Բարձր Սրբազնութեան ներկայացնելու
նաև այն կարիքները, որոնց դարմանու-
մին համար անոնք ակնկալաւոր կը նային
երեսուղէմի Առաք. Ս. Աթոռին:

Հարաւային Ամերիկայի մէջ կայ աղա-
ղակող ազնապը պատրաստուած Հողեւոր
Հովիւներու և եկեղեցական կրթական
մշակներու Պաշտապօրին՝ Հովիւներ կը
խնդրեն ամէն կողմէ, բանալու համար
փակուած եկեղեցիները, բարբառեցնելու
համար լուծ խորանները, հոյեցի ոգե-
կանութեամբ ծաղկեցնելու համար հոյ կըր-
թական հաստատութիւնները: Մեր հա-
տուածական պայքարները, օտար եկեղեցի-
ներու մարդ-սրբապատկական աղաքքիւսածնե-
ական արշաւները և օտար կրթական հաս-
տատութիւններ կը խեղդեն մեր ժողո-
վուրդին կենսունակութիւնը: Արտի ճըմ-
լումով կարելի է գիտել մանաւանդ փոքր

Հաշուեկէիւ Ս. Երուսաղէմի Նուիրակութեան

Հարստային Ամերիկայի մէջ կատարուած Հանգանակութեան

ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ	ՏԵՂԱԿԱՆ ԱՐԺԷՍԱԿԱՆ		ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՏՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ		
	ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ	ԵՂԱԿԱՆ	ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ	ԵՂԱԿԱՆ	ՏՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՐԺԱՆՔԻՆ (Պաշտօն Արքեպիսկոպոսի և Բարձրագոյն)					
ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ					
Հանգանակութեան ընդհ. արդիւնք	2,942,199.00		33,250.00		
Սյր					
Թղթակցութիւն և զեւեակներ		8,130.00			
Ման ծախք, նաւեր, զգեստ, բժիշկ		24,976.00			
Հանգանակութեան (Հիւս. Ամերիկա ներստայ)		152,359.00			
Պանդակներու ծախք		18,200.00		3,250.00	
Նախնական երկու տարիներու անցագին		150,000.00			
Գործերու փոխարժէք և առաքում		69,135.00			
Պարտաւարան փոխանցում		2,519,399.00			
ՈՒՐԴԱԿԱՆԻՆ — Մօնթեվիտո					30,000.00
ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ					
Հանգանակութեան ընդհ. արդիւնք	47,195.00		4,060.00		
Սյր					
Ման ծախքեր ի Մօնթեվիտո		633.00		60.00	
Պարտաւարան փոխանցում		46,562.00			4,000.00
ՋԻՆ — Ման Տիպի					
ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ					
Հանգանակութեան ընդհ. արդիւնք	1,544,000.00		1,080.00		
Սյր					
Ման ծախքեր ի Ջիպի		37,000.00			
Պարտաւարան փոխանցում		1,507,000.00		30.00	1050.00
ՎԵՆԵԶՈՒԵԼԱ — Դարագոս					
ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ					
Հանգանակութեան ընդհ. արդիւնք	38,038.00		8,378.41		
Սյր					
Նուստային Պարտաւարան զրկում		38,038.00			8,378.41
ՊԵՐՄԻՆ — Ման Փալո					
ԻՐԱՆԻԱԿԱՆ					
Հանգանակութեան ընդհ. արդիւնք	2,724,998.00		8,335.00		
Սյր					
Սպասարկութիւն մը, հանգանակութեան և		99,250.00		350.00	
Ման ծախքեր ի Ս. Փալո					
Հիւս. Ամերիկայի մէջ կատարուած ծախքեր		185,998.00		560.00	
Գործ. Տ. Բարդէն Ա. ի ի պան		184,000.00		500.00	
Պարտաւարան փոխանցում		2,255,750.00			6,925.00
Հարստ. Ամերիկայէն զրկում ապրանքներու արժէք			3,600.00		3,600.00
Հիւս. Ամերիկայէն նուիրակութեան Ս. Բարդէն- չափ Վարձարանին համար			2,800.00		2,800.00
Հանգանակութեան ընդհ. արդիւնք Ամերիկայէն Տոյարով			61,503.41	4,750.00	56,753.41

գաղութներու մէջ (սւր չաւնինք նայնիակ շրջան չազ. չազիւ) թէ ինչպէս մտառող տերունիքը բաշխումին մտացած է ազգութիւն, եկեղեցի և լիզուել նաւերակ մեր կրօնաւարներուն որակաւորողն ճիշդը, պիտի փրկեն մեզ մեր կարանքներէն, ու առար համար «աչք ամենեցուն ի մեզ հային», մանաւանդ այս օրերուն սուր անկրօն և ապարտոյ հազիններ, անխղճօրէն պատակած են մեր եկեղեցին, Հայ երուսաղէմի կրօնաւարներուն կը վիճակուի մեր ժողովուրդին «նշխարեալ բեկորներուն» ի մի հաւաքելու սուրբ կոչումը:

Մեր տեղեկագիրը փակելէ առաջ քանի մը խօսք ալ Հարաւային Ամերիկայէն մեր վերադարձին, Հիւս. Ամերիկայի մէջ մեր սենեցած գործունէութեան:

Աւարտած ըլլալով Հարաւ. Ամերիկայի նաւերակութեան մեր գործը, 1962 Յունիս 1ին մտանք Հիւս. Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ: Հոն ստացանք Զերդ Սրբազնութեան հրահանգը, մեր սիրելի եղբայրակցին՝ Հոգչ Տ. Շահէ վրդ. Աճէմեանի հետ ձեռնարկելու Ս. Յարութեան Տաճարի անյետաձգելի և կարեւոր հանդանակութեան: Մինչև հանդանակութեան սկզբնաւորութիւնը (1963 Յունուար 1) շրջեցանք Հայց. եկեղեցւոյ Հիւս. Ամերիկայի Արեւմտեան թիմի ծախերուն մեծամասնութիւնը, մեզի առաջադրութիւն սեննալով դասախօսութիւններով, քաղցրօտութիւններով և մամուլով նախապատրաստել սոյն հանդանակութեան համար նպատասարդ գետին, ու դարմանել անցեալի վրդովմանքը մեր ժողովուրդին: Այս նպատակաւ աւելինք 35 դասախօսութիւններ: Առկէ յետոյ, 1963 Յունուար 1ին, Ամենայն Հայոց Սրբազնագոյն և Վեհափառ կաթողիկոսի բարձր անօրինութեամբ՝ սկսանք Ս. Յարութեան Տաճարի նորագութեան հանդանակութեան գործին, ինչ որ նիւթն է առանձինն տեղեկագիրի:

Այս առթիւ ուրախութեամբ հաստատեցինք թէ Հիւս. Ամերիկայի Հայց. եկեղեցւոյ թիմին մէջ, Հոգ. չազիւներու անցեալի սուր կարիքը մեղմացած է, ու մօտ կը թուի ժամանակը, երբ մեր բոլոր ծախերը պիտի սեննան իրենց Հոգ. չա-

զիւները: Ամերիկահայեր կերտած են բազմաթիւ եկեղեցիներ որպէս վաւարան իրենց հոգեւոր և ազգային գոյութեան, և սակայն սրաի ճմլումով կարելի է նշել այդ եկեղեցիներու քովիլը ամբողջօրեայ հայ դպրոցներու բացակայութիւնը, ու աւելի ցուելին՝ տարածուած մտայնութիւնը թէ Ամերիկահայերու համար չառալ անհրաժեշտ չեն հայկական դպրոցներ և հաւեարտը այդ ուղղութեամբ ոչ մէկ քայլ առնուած է ու կ'առնուի: Այս պայմաններէն սկսած են օգտուիլ Հոգմէական Հայ եկեղեցականներ՝ մեր ժողովուրդին իսկ նաւերատաւութիւններով իրենց բանալիք դպրոցներուն մէջ, մեր գաւակները առաջնորդելու դէպի մեր Ս. եկեղեցիին խորթ և օտարտի սուսցումները:

Ժամանակն է որ մտածենք մեր Ընծայարանին մէջ պատրաստուած նոր եկեղեցականներով ստանձնել Ամերիկահայց կրթական նոր գործին նախաձեռնութիւնը: Առար համար վստահելք, նիւթական և բարոյական միջոցներ չեն պակսիր Ամերիկահայց մէջ: Այս ձեռով թէ՛ օգտակար հանգիստացած պիտի ըլլանք մեր ժողովուրդին, և թէ մեր Ընծայարանի նաւերուած և երիտասարդ հոգիներուն բացած պիտի ըլլանք նոր տեսլականներ, կրկնապատկելով իրենց խանգովաւութիւնը հանգէպ իրենց ասպարէզին:

Մեր տեղեկագրին առիթով կը փութանք մեր զգածուած շնորհակալութիւնները յայտնել այն բոլոր բարի և ազնիւ հոգիներուն, որոնց աջակցութիւնները ապահովեցին մեր նաւերակութեան գործին արդիւնաւորութիւնը:

Շնորհակալութեան արտաքին պարագ սենինք մեր եկեղեցւոյ Գերագոյն Պետին, Ամենայն Հայոց Սրբազնագոյն Հայրապետին, որուն Գերշ. Տ. Բարգէն Սրբազանի միջոցաւ յղած յաջողութեան և օրհնութեան հաւագիրը եղաւ մեր գործին խանգովաւ սկզբնաւորութիւնը: Ս. էջմիածնի օրհնութեամբ ծաղկեցաւ մեր գործը:

Շնորհակալութիւն Հարաւային Ամերիկայի Հայոց Պատուիրակ Գերշ. Տ. Բար-

գէն Ս. Եղս. Ապտտեանին, որ առաջին իսկ օրէն շատ սրտագին և հղթարական ընդունելութեան առարկան ըրաւ մեզ: Ս. Աթոռին Միաբանի մը վայել նախանձախնդրութեամբ, բանիւ և գործով քերաւ իր անվերապա՝ աջակցութիւնը մեր նուիրակութեան գործի արդիւնաւորութեան: Ու մենք ուրախութեամբ ողջունեցինք իր մէջ Աթոռատէր եկեղեցականին հետ նաեւ Հայց. Եկեղեցւոյ օգտակար պաշտօնեան, որ մեր Եկեղեցւոյ ներկայ գծաւորին պայմաններուն մէջ, խոհեմ կենցաղավարութեամբ, կարեւոր թեմէ մը ներս պահած է ներդաշնակութիւնը ու շահած սէրն ու համակրանքը բոլորին:

Որքան արդար էր Զերդ Բարձր Սըրբազնութեան բարեհաճ կարգադրութիւնը, որով Տ. Բարգէն Սըրբազան այսօր անգամ մը ևս մաս կը կազմէ Ս. Յակոբեանց Միաբանական Ուխտին, որը անցեալի անհեռառու և անտեղի սխալի մը սրբազրութեանէն աւելի՝ գնահատութիւնն է Գերշ. Սըրբազանին Ս. Աթոռոյ նկատմամբ ունեցած սիրոյն ու նուիրումին:

Շնորհակալութիւն Արժանթիին և Պրազիլի Թեմական Խորհրդոց անդամներուն, Մօնթէվիդէոյի, Գօթապոլսի, Չիլիի, Ռիօ տէ Ժանէրայի, Ռօսարիոյի, Գարապաի Եկեղեցական Խորհուրդներուն, Պատաւական Հոգեւոր Հովիւներուն, Հայկական Մամուլի բոլոր ներկայացուցիչներուն,

Հայկական բոլոր Ռատիօկայաններու վարչութեանց և Հայց. Եկեղեցւոյ այն բոլոր ազնիւ զաւակներուն, որոնք պահ մէկդի դրած իրենց ասօրեայ աշխատանքներն ու մտահոգութիւնները, տուն առ տուն առաջնարդեցին մեզ, բազմապատիկ արդիւնաւորելով Ս. Գլխադրի նուիրահաւաքութիւնը:

Շնորհակալութիւն Հորաւ. Ամերիկայի մեր բովանդակ գոհարեղոյ ժողովուրդին, որ Հայկ. Երուսաղէմի Առաք. Ս. Աթոռին կոչին ընդառաջեց ու Աստուծոյ և Ս. Երուսաղէմի փառքին համար, բարեպաշտիկ և ազգանուէր ապրումներով քերաւ իր ընծան ու արգասիքը:

Շնորհակալութիւն Զերդ Բարձր Սըրբազնութեան և Ս. Աթոռոյ Ամեն. Գահակալիդ, որ մեր ակար ուժերուն վստահեցաք այս գործին յանձնառութիւնը: Զերդ Սըրբազնութեան վստահութիւնն ու Հայրական սէրը հղաւ մղիչ սլօք մեր ջանքերուն, որոնք ինչ կշիռով ալ որ արժեւորէք և սովայն կրնաք անվերապա՝ վստահութիւնը սունհալ թէ Ս. Աթոռոյ հոգեւոր, բարոյական և նիւթական վարկին համար չխնայեցինք սրեւէ աշխատանք:

Մեր գործի աւարտին գոհութիւն Աստուծոյ, իբրեւ շնորհատուն ամենայն բարեաց, և որուն աստուածային հովանին կը հայցենք մեր Եկեղեցւոյ նուիրաբերող պատուական զաւակներուն:

Մատչելով ի համայն Սըրբազնութեանդ Աջոյն

Որդիական սիրով

ԿԻՒՐԵՂ ՎՐԴ. ԴԱՅԻԿԵԱՆ

Նուիրակ Ս. Արոսոյն Երուսաղէմի ի Հաւաւային Ամերիկա

15 Յունիս 1963

Ս. Արոս — Երուսաղէմ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ի Ր

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՂՐԱՄ ԻԻԶՊԱՇԵԱՆ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆԻ
ԵՒ ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ՍԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ

1962 - 1963 ՏԱՐԵՇՐԶԱՆԻ

Ա Մ Մ Ա Ն

Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հայր,

Հոգեւոր՝ Հայրեր

և յարգելի հանդիսականներ,

Ողորմութեամբն Աստուծոյ, Զերդ Ամենապատուութեան հոգածութեան և օժանդակող նեղերու, Ամմանի Հ. Բ. Ը. Միութեան իւզպաշեան Նախակրթարանի և Գալուստ Կիւլպենկեան Մանկապարտէզի աշակերտութիւնը իր կրթական առաջին տարեշրջանը բոլորեց յաջողութեամբ և տուաւ իր հունձըր:

Մեր տեղեկագրի մանրամասնութիւններուն անցնելէ առաջ, խորունկ կսկիծով կը յայտնենք մահը զպրոցիս բարերար՝ յաւատ անմահաց վահրամ իւզպաշեանի, և կ'աղօթենք ի որով որ անմահութեան Տէրը բնգունի այս իրապէս բարի և շագագանուէր հայտ հոգին, որ իր ամբողջ խնայողութիւնը ազգին տալէ յետոյ, մեղմէ կը բաժնուի անդարձ, իր պարտականութիւնը լրիւ կատարած մարդու մը պէս: Իր յիշատակը միշտ վառ պիտի մնայ վարժարանի աշակերտութեան հոգին մէջ:

Անցնող տարեշրջանին կարելի փութով և նախանձախնդրօրէն յառաջ տարուեցաւ վարժարանի կրթական գործը, իր բոլոր երեսներուն վրայ: Մեր արտադին շնորհակալութիւնները զպրոցի ուսուցչական կազմին, որ բոլոր իր յաւաքոյնը որպէսզի կրթական այս հաստատութիւնը ծառայէ իր դերին:

Վարժարանի կրթական ծրագրի գործադրման համընթաց, հոգ տարուեցաւ նաև աշակերտներու կրօնական, բարոյական, կարգապահական և ազգային դաստիարակութեան, այն խորունկ համոզումով որ աշակերտի մտքի պատրաստութեան հետ միասին անհրաժեշտ է նաև լուսաւորել իր բարոյական և ազգային մարդու գիտակցութիւնը:

Գալով ելևմտական հաշուեկէսին, որուն շնորհիւ կարելի եղաւ ներթափանցուն անուցանել զպրոցը, ունինք հետեւեալ պատկերը:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՈՒՏՔԵՐ

Տ. Յ. Ֆիլս

Նախորդ օրանէն մեզի անցած

183.990

Պատրիարքանէն ստացուած գումարներ

192.000

Տ. Յ. Ֆիլս

Աւակերներու քուակներէ զաննում

791.620

Հ. Բ. Ը. Միութենէն

551.200

Գ. Կիւլպենկեան Հիմնարկէն

235.620

«Պազար»-էն զոյացած

200.710

Վանառեալ մովէ զոյացած

130.410

Պարանանդէսի մուսթը

94.000

Նուէրներէ զոյացած. —

Հայ Սգնութեան Միութենէն

80.000

Տիկին Էմմա Տիքթէ

9.000

Աւակերներու ծախում զոգնոցներէ

49.850

Հաշուական նշում մը (ամսականաց)

37.000

Խորհրդակցարարութիւններէ

36.000

Ուսումնական ստացում

35.000

Օրացոյցներէն

30.500

Քոմարքներու արդիւնք

13.615

Վկայագրերէ

5.380

Վանառեալ նին գրասեղաններու փոխարժէք

4.000

Համագումար մէկը 3611.895

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵԼՔԵՐ

Ամսական օրացում

2692.500

Մանր ծախք, մով և առնիկ պիւնթ

271.760

Զարմայի նաղկոցին հում (մաս առ մաս)

244.000

Կահ - կարասաց ծախք և նորոգութիւն

92.000

Աւակերներու զոգնոց

60.000

Հեռաձայն

57.180

Ջեռագործի և «Պազար»-ի ծախք

43.685

Ջուրի վնասում

42.995

Եկեղեցական գիրք և պիւնթներ

37.480

Եկեղեցական ծախք

37.370

Երբեք, փոխադրութիւն և ծախք

25.050

Օրացոյցներու ծախք

19.000

Զգեսագին Հայր Վրթապետ Գալայնեանի

15.000

Բացառիկ ծախք (չխառ Վրէժ Պետրոսեանի

10.000

քաղման ծախք)

9.070

Հանդէսի ծախք

2.500

Փոստակցի հարկան վարձ և բանալիի

2.500

նորոգութիւն

Համագումար եկեղ 3659.590

Հետևաբար, բոլոր Մտից և Եկեղ հաշիւներուն, ծախսաց առաւելութիւնն է 3659.590 — 3611.895 = 47 Տինար և 695 Ֆիլս:

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Բ Ն Ե Ր

Երևանում, 4 Յունիս 1963

Պետական Քարտուղար

Վասիկան Սիրի

Համայն Կարողիկ աշխարհի կրած անդամակերպության համար, իր մեծ և նշանավոր Կերտային Հոգևոր Պետին՝ Յովհաննես ԻԳ. Պապի վախճանումովը պատանաւած, յանուն Մեր և Ս. Երևանում Հայոց Պատրիարքութեան, կը յայտենք մեր խոր և անկեղծ վճակցութիւնները: Թող բարձրեղն Պատուած խաղաղութիւն պարգեւ իր հոգւոյն:

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔԵՊՍ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

Պատրիարք Հայոց Երևանում

Վասիկան Սիրի, 7 Յունիս 1963

Նորին Ամենապատուութիւն

Տ. Եղիշէ Արքեպս. Տերտրեան

Պատրիարք Հայոց Երևանում

Կատարեալներու Սրբազան ժողովը իր շնորհակալութիւնը կը յայտեն Յովհաննես ԻԳ. Պապի մահուան առիթով Ձեր զրկած ցաւակցական հեռագրին համար:

ԿԱՐՏԻՆԱԼ

ԱԼՈՅՁԻ ՄԱՋԷԼԼԱ ԳԱՄԷԼԻՆԿՈ

Պետական Քարտուղար

Վասիկան

Նորին Սրբութիւն Պօղոս Զ. ի բնութեան ուրախ առիթով, կը ներկայացնենք մեր արագին շնորհաւորութիւնները, մաղրելով Ն. Սրբութեան ամեն յաջողութիւն իր բարձր պատգանին մէջ և տառաւորային առաջնորդութիւն՝ իրազորելու համար իր բարձր իշխաններ, շարունակելու և արդիւնաւորելու իր մեծանուն նախորդին իրեն բոլորած սրբազան պատրաստութիւնը:

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔԵՊՍ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

Պատրիարք Հայոց Երևանում

Վասիկան, 24 Յունիս 1963

Նորին Ամենապատուութիւն

Տ. Եղիշէ Արքեպս. Տերտրեան

Պատրիարք Հայոց Երևանում

Նորին Սրբութիւնը իր արագին շնորհաւորութիւնները կը յայտեն Ձեզ, իր բնութեան առիթով Ձեր բրած շնորհաւորութիւններուն և բարեմայրութիւններուն համար:

ԿԱՐՏԻՆԱԼ ՉԻՔՈԿԱՆՆԻ

Պարտք կը զգամ որտաղին շնորհակալութիւններս յայտնելու այն բոլոր բարերար կողմակերպութեանց և անձերուն, որոնք սիրաշատար կերպով օգնեցին մեր վարժարանին: Մեր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտենք Շ. Բ. Բ. Միութեան, Շ. Օ. Միութեան Ամմանի մասնաճիւղին, Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան, Տիկին Էմմա Տիւթէրին, Տիկին Արփինէ Էմմա Դեղեանի միջոցաւ, և Տիկին Զարուհի Փէլմէքեանին, որոնք յանուն հայ մանկատանց զատարարակութեան, բերին իրենց օժանդակութիւնը մեր զարթոյն: Թող Տէրը զիրենք օրհնէ և բազմապատիկ վարձարէ: Շնորհակալութիւն Տեղական Խորհուրդի անդամներուն, իրենց զօրմակցութեան համար: Մեր շնորհակալութիւնները Տիկին Անահիտ Ոսկերիչեանին, Տիկին Շուշան Խաչիկեանին և Օր. Սեւա Պէրպէրեանին, որոնք իրենց ժամանակը զոհեցին և լայնօրէն մասնակցեցան մեր հանդէսի պատրաստութեան:

Յորդանանի Հաշիմական Կառավարութիւնը միշտ պատրաստակամ զանուեցաւ մեր կարիքներուն ընդառաջելուն: Մենք, իրեն Յորդանանի Կառավարութեան հպատակներ և անոր հոգանաւորութիւնը վայելող ժողովուրդ, միշտ երախտապարտ պիտի մնանք բոլոր սիրելի երիտասարդ Թագաւոր Հիւսէյն Ա-ին և իր Կառավարութեան: Առատուած միշտ անստան պահէ Հաշիմական Դահլիճ, և երկար ու երջանիկ տարիներ պարգեւէ մեր սիրելի Թագաւորին. Ամէն:

ԱՆՈՒՇԱՆԻՆ ՎԳԴ. ԶԳՋԱՆԵԱՆ

Հոգեւոր Հովիւ Ամմանի Հայոց

և Երջանայից

և Տեսուչ

Ի պաշտօնէս - Կիւլպէնկեան

Ազգային վարժարանի

Ե Կ Ե Ղ Ե Յ Ա Կ Ա Ն Ք - Բ Ե Մ Ա Կ Ա Ն Ք

● Եր. 1 Յունիս. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Ս. Առաքելոց վերնամատարան մէջ: Ժամարարն էր Հոգը. Տ. Վաչէ Արդ. Իգնատիոսեան:

— Կէսօրէ ետք, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը նախագահեց Մայր Տաճարին մէջ պաշտօնած Հոգեգալստեան մեծահանդէս նախատօնակին:

— Իրիկուան ժամը 7ին, Մայր Տաճարին մէջ պաշտօնեցան «Եկեցէ՛ք» և Հսկման կարգեր: Հանդիսացեալն էր Լուսարարացեալ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս.:

● Կիր. 2 Յունիս. — ՀՈԳԵՒԱԼՈՒՍՏ: Լուսարարացեալ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս. Ասլանեան մատոյց օրուան հանդիսաւոր Ս. Պատարագը Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ, որուն թաղերէն կարդացուեցաւ Ոսկերեանի Հոգեգալստեան ներբողը: Ըստ սովորութեան, Ս. Պատարագէն ետք կատարուեցաւ հոգեհանգրտեան պաշտօն՝ Ս. Աթոռոյս հանգուցեալ պատրիարքաց հոգիներուն համար, նախագահութեամբ Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպս.:

— Կէսօրէ ետք, Մայր Տաճարին մէջ պաշտօնեցաւ «Անդաստան», նախագահութեամբ Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպս. Քէմհանեանի, որ, արարողութեանց աւարտին, կարգաց Համբարնացիի Հոգեգալստեան ներբողը:

● Եր. 8 Յունիս. — Է. օր Հոգեգալստեան: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայրավանքի տանիքը գտնուող Ս. Հոգւոյն նուիրուած մատարան մէջ: Ժամարարն էր Հոգը. Տ. Կիւրեղ Վրդ. Դաւիթեան:

● Կիր. 9 Յունիս. — Յիւստակ եղիայի մատուցութեան: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ի Ս. Յարութիւն, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Ժամարարն էր Հոգը. Տ. Կոմիտաս Արդ. Պատարարեան:

— Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ մէջ պաշտօնած Ս. Հռիփսիմեանց նախատօնակին նախագահեց Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպս.:

● Բշ. 10 Յունիս. — Ս. Կուսմանցի Հռիփսիմեանց: Առաւօտեան ժամերգութիւնը պաշտօնեցաւ Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ մէջ, իսկ Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ եկեղեցւոյ աւանդատան՝ Ս. Հռիփսիմէի մատարան մէջ: Ժամարարն էր Հոգը. Տ. Յովսէփ Վրդ. Մամուր:

● Ուր. 14 Յունիս. — Նախատօնակին Ի Ս. Յակոբ նախագահեց Գերշ. Տ. Նորայր Եպս.:

● Եր. 15 Յունիս. — Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին ելն Ի վիճակեց տօնին առթիւ, Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Աւանդատան Ս. Լուսաւորչի սեղանին վրայ: Ժամարարն էր Հոգը. Տ. Գեղամ Արդ. Զարարեան:

— Կէսօրէ ետք, Մայր Տաճարի մէջ պաշտօնած նախատօնակին նախագահեց Լուսարարացեալ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս.: Ապա, ըստ սովորութեան, երգուեցաւ «Տէր ողորմեա՛ն»:

● Կիր. 16 Յունիս. — Տօն Կարաղիկէ Եկեղեցւոյ Ս. Էմիլիանի: Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ Ս. Պատարագը մատոյց Հոգը. Տ. Արշակ Արդ. Խաչատուրեան: Քարոզեց Գերշ. Տ. Նորայր Եպս., խոսելով երէկուան ու այս

օրուան տօներուն մասին, Ս. Գր. Լուսաւորչի կատարած մեծ գործին և Ս. Էմիլիանին խորհուրդին և մեր պատմութեան մէջ անոր ունեցած մեծ ու փրկարար դերին շուրջ, և մաղթանքներ բրաւ Մայր Աթոռոյ պայծառութեան ու անսասանութեան համար: Քարոզէն ետք, Լուսարարացեալ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս. Ի նախագահութեամբ, կատարուեցաւ «Հայրապետական Մաղթանք» արարողութիւն:

— Կէսօրէ ետք, Մայր Տաճարին մէջ պաշտօնած «Անդաստան» նախագահեց Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպս.:

● Կիր. 23 Յունիս. — Բարեկեցեալ Ս. Լուսաւորչի պահոց: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ի Ս. Յարութիւն, Ս. Լուսաւորչի եկեղեցւոյ մէջ: Ժամարարն էր Հոգը. Տ. Յովսէփ Վրդ. Մամուր:

● Ուր. 28 Յունիս. — Նախատօնակին Ի Ս. Յակոբ նախագահեց Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպս.:

● Եր. 29 Յունիս. — Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Եկեղեցւոյ զիւսի տօնին առթիւ, Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ, ըստ սովորութեան, Մայր Տաճարի Ս. Մակարի մատարան մէջ: Ժամարարն էր Հոգը. Տ. Յովսէփ Վրդ. Մամուր:

● Կիր. 30 Յունիս. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ի Ս. Յակոբ: Ժամարարն էր Հոգը. Տ. Դեորդ Վրդ. Նազարեան:

Պ Ա Շ Տ Ո Ն Ա Կ Ա Ն Ք

● Ուր. 31 Մայիս. — Իտալիոյ ազգային տօնին առթիւ, երեկոյեան ժամը 6ին, Իտալական Հիւպատոսարանի մէջ տրուած ընդունելութեան ներկայ եղան Լուսարարացեալ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս., Աւագ Թարգման Հոգը. Տ. Կոմիտաս Արդ. և Տիար Կարպիս Հինգիւան:

● Դշ. 5 Յունիս. — Ն. Ս. Յովհաննէս ԻԿ. Պապի մահուան տօնը առթիւ, յանուն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, Լուսարարացեալ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպիսկ. և Տիար Կարպիս Հինգիւան ցաւակցութիւն յայտնելու զայնի Պապական Նուիրակին և Լատինաց Ամեն. Պատրիարքին:

● Եշ. 6 Յունիս. — Առաւօտեան ժամը 9ին, Լատինաց Պատրիարք Մօնս. Տ. Ալբերթ Կորի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Ս. Յարութեան Տաճարի Քրիստոսի Ս. Գերեզմանին առջև, Ի հանդիսատէս հոգւոյն նորոգ վախճանեալ Ն. Ս. Յովհաննէս ԻԿ. Պապին: Սոյն արարողութեան, ինչպէս նաև անոր յաջորդող հոգեհանգրտեան պաշտամունքին մեր կողմէ ներկայ եղան Լուսարարացեալ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս., Հոգը. Տ. Կոմիտաս Արքեպս. և Տիար Կարպիս Հինգիւան:

● Եր. 8 Յունիս. — Անգլիոյ Էլիզապէթ Բ. Թագուհիի ծննդեան տարեգարծի առթիւ, Անգլիական Հիւպատոսարանի մէջ տրուած ընդունելութեան ներկայ եղան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, Լուսարարացեալ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս., Հոգը. Տ. Շահէ Վրդ. և Տիար Կարպիս Հինգիւան:

● Դշ. 19 Յունիս. — Գորգանանի Զինագուլային խառն Յանձնախումբի Պետ Զօրավար Բաշիտ Արէշթաթի կողմէ, ՄԱԿի Զինագուլայ-

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵՄՆ ԽՕՍՔԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՊԱՌԱԿՏԻԶ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՄԱՍԻՆ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ՅԱՐԱԿԻՑ ԿԵՏԵՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԼԻ ՔԱՅԼԵՐԸ

Առնենք միայն իրենց ամենէն ամօթալի խարդաւանքը, երբ չեն խզահարիր յայտարարելու թէ՛ «15 հոգինոց ազօրինի» . . . խմբակի մը անուան փոխանցումը է Միութեան աւանդ գանձը, չուրջ 13 միլիոն տոլար . . . » (Ատենադրութիւն, էջ 34):

Նախ, բոլորովին սխալ է թէ 15 հոգիներէ բաղկացած Ամերիկեան Քարթէյքը մը երևան եկած է: Այդպիսի բան զոյալիւն չէ ունեցած բնաւ եւ չունի:

Միացեալ Նահանգներու մէջ կայ-այդ երկրին ու Շրջանակին յատուկ տեղական բնկերակցութիւնը, բազմահազար անդամներով, կազմակերպուած՝ Սուրբոյ, Եղբայրասի, Յաւատաւանի եւ այլն, տեղական մարմիններուն նման:

Եւ բոլոր այդ տեղական բնկերակցութիւնները և անոնց անդամները, մաս կը կազմեն Հ. Բ. Ը. Միութեան մէկ եւ անբաժանելի Մայր Ընկերակցութեան, որ այսօր ստացած է ամերիկեան բարոյական անձնաւորութիւն, և կը մասնակցին բոլորն ալ անխիւր անոր Ընդհանուր Ժողովներուն, ամերիկեան օրէնքը ազանգիւղով այդպիսի հաւասարութիւն և միասնականութիւն մը:

Կեդրոնական Վարչութիւնն է միայն որ կը բաղկանայ 15 անդամներէ, վարելով բնդհանրական Միութիւնը և միանգամայն մարմին տալով Զուգերակցականին:

Եւ Կեդր. Վարչ. Ժողովի այդ 15 անդամները ամէն տարի մասնակի կերպով և բնորութեամբ կը վերանորոգուին Ընդհ. Ժողովին կողմէ և կը մատակարարեն Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան անունին արձանագրուած հարստութիւնը, իբր անոր ժամանակաւոր վարիչները:

Եւ գիրենք բնորոշ այդ Ընդհանուր Ժողովը կը ներկայացնէ Հ. Բ. Ը. Միութեան համախորհային անդամակցութեան ծայրերը, Արեւելքէն մինչև Եւրոպա ու Ամերիկա:

Հարկ չենք տեսներ վեր առնելու թէ այս Ժողովին բնորութիւնները կը կատարուին միշտ աւելի քան 2000 հաւաքուցեալ մասնակցութեամբ, մինչ անցեալին փարիզ գումարուած Ընդհանուր Ժողովները առաւելագոյն քան մը հարիւր ծայր միայն ունեցած են:

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր անդամներուն ամբողջութեան սեփականութիւնը բլլալու ազաւջոյցը այնքան ակներև կերպով չէ տրուած որքէ առնա, որքան ներկայիս: Բառին տառական իմաստով, Ժողովրդավարական սկզբունքներով կառավարուող կազմակերպութիւն մըն է ան:

Ձենք ուզեր Փարիզի 15 Ապրիլ 1962ի այդ համախմբումին վրայ աւելի ծանրանալ և կանցնինք հետևանքներուն:

Փարիզի Միջ - Մասնաճիւղային Ժողովի արդիւնքէն, այսինքն իրենց անկարգապահ և հակա - կանոնադրական բնորութիւնէն գինովցած, Եւրոպայի Յանձնաժողովը խորհեցաւ որ այլևս զաւշոր բաց էր իր առջէ:

Շրջաբերական գրութիւններով, յղուած ամէն կողմ, անոնք լծուեցան վարկաբեկումի տխուր աշխատանքի մը Կեդր. Վարչ. Ժողովին դէմ, և իրենց յերիւրուածոյ «ատենագրութեանները մաս կը կազմեն այդ գործունէութեան: Ու այդ չէր բաւեր, Զիմարտի, այսինքն թիւները մաս կը կազմեն այդ գործունէութեան: Եւ այդ չէր բաւեր, Զիմարտի, այսինքն մեր իսկ Միութեան մէկ օրկանին որուն պիտաճէն կը հայթայթուի Կեդր. Վարչ. Ժողովի կողմէ, Ապրիլ - Մայիս 1962ի թիւ հրապարակային հոլովի մը գոյնը ստացաւ բնդդէմ Կեդր. Վարչ. Ժողովի, իր թէ՛ բնդհանուր պարունակութեամբ և թէ՛ Զարեհ Պէյ Նուպարի առաջին պատգամին անխիղճ շահագործումով:

Այս բոլորը պատրաստութիւններ էին նոր յարձակումի մը, որ չուշացաւ, ու կ'արժէ առ այդ նշանակեալ հոս առ իրենց Կեդր. Վարչ. Ժողովին ուղղեալ 4 Յունիս 1962ի նամակը, իբր նմոյշ մը իրենց թղթակցական բարձրէն և իբր գլուխ գործոց վաւերաթուղթ մը մեծա-մոլ հոգեբանութեան մը, որով ինքզինքնին «Ամսամեայ Կեդր. Վարչութիւն» կը յորջորջեն ու բարձրէն հրամաններ կ'արձակեն . . . :

Թիւ 81, 028

Փարիզ, 4 Յունիս 1962

Մեծայարգ Տիար Նախագահ և Անդամք

A. G. B. U. Corporation/ի Կեդր. Վարչութեան(*)

250 Fifth Avenue

NEW YORK 1, N. Y.

Յարգելի Տեարք,

Ներկայիս պատիւը ունինք ձեզի հաղորդելու Կեդր. Յանձնաժողովի 21 և 29 մայիսի նիստերով առնուած որոշումները, որոնց պատճառարանութիւնները և հիմքը կը հաղորդուին ձեր փաստարաններուն Տեարք Միլէր և Փինկհամի, Միութեանս Լոզանի փաստարաններէն Տիար Բաշուի կողմէ:

21-5-62 — ա) Յետ այսու և մինչև որ կարելի ըլլայ կազմակերպել Միութեան իրաւասու անհատներու ընդհ. ժողովը, իր Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողով — Գործադիր ժողովը կը ստանձնէ հիմնական կանոնադրի 15րդ յօդուածով Կեդր. Վարչութեան վիճակուած բոլոր իրաւասութիւնները և կը գործէ իր Կեդր. Վարչութիւն:

բ) Պարզապէս վերջ տրուած է Միութեանս առժամաբար մատակարարելու իրաւասութեան որ ճանչցուած էր Ամերիկայի շրջանակին նախապէս, և աւելի ուշ ձեզի տրուած արժարթոյն իրաւասութիւնները որ ճշգրտած էին ձեզի ուղղեալ մեր 29 Յուլ. 1960 պաշտօնագրով:

գ) Առժամեայ Կեդր. Վարչութիւն — Գործադիր ժողովը իրաւասու է առնել այն բոլոր որոշումները որ պարտ ու պատշաճ կամ անհրաժեշտ են, վերի որոշումները գործադրել տալու, մէջն ըլլալով օրինական միջոցները, այս վերջին պարագային համախորհուրդ Միութեանս Լոզանի փաստարաններուն հետ:

29-5-62 դ) Առժամեայ Կեդր. Վարչութիւն կ'ազդարարէ(**) որ ներկայ պաշտօնագրիս ստացման վայրկեանին իսկ զադրեցնէք ամէն գործողութիւն ելեմտական կամ ուրիշ Միութեանս բոլոր զբաղական, շարժուն կամ անշարժ ստացուածքին վրայ, բացի նախապէս և զբաւոր իր հաւանութիւնը ստանալու: Ստիպողական պարագաներու համար կրնաք հեռագրով դիմել մեր հաւանութեան:

ե) Եթէ մինչև Յունիս 15 նամակով կամ հեռագրով «Մէնդրըլ Պօրտ» և կամ իր իւրաքանչիւր անդամը անհատաբար ձեզի չյայտնէ իր պատրաստակամութիւնը գործադրելու վերի

(*) Շանկանութենէ զուրկ չէ դիտել չալ քէ բառախաղերով Փարիզի իմբակը ի՞նչ երեւակայական իրաւունքներ կը կարծէ ունենալ եւ կամ ի՞նչպէս կը խորհի սանձաւարականօրէն ցոյց չալ Միութեան Բարձրագոյն ժողովին իրաւասութիւնները:

1. Մինչև 15 Ապրիլ 1962ի իրենց Միջ-Մասնակցային ժողովը, Փարիզի նամակները կ'ուղղուէին հետեւեալ վերնագրով. —

«Մեծայարգ Տիար Նախագահ եւ Պատ. Անդամ Լ. Բ. Միութեան Կեդր. Վարչութեան»:

2. Այդ բաւականէ վերջ սկսան գործածել. — «Մեծայարգ Տիար Նախագահ եւ Պատ. Անդամ Լ. Բ.

Միութեան Ամերիկեան Գործողներ» կամ A. G. B. U. CORPORATION բացառութիւններ:

3. Իրենց գիտեն քէ Corporation բառը պարզապէս ընկերութիւն կամ ընկերակցութիւն կը նշանակէ, քէ Միութեան նոր կանոնագրին մէջ այդ բառը անուրի իրեն մաս չէ գործածուած երբեք, այլ սրբապէս գրուած է քէ ընկերակցութեան անունն է՝

ARMENIAN GENERAL BENEVOLENT UNION

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

4. Նոյն խաղերը՝ Կեդր. Վարչութեան անունին համար: Երբեմն զայն կը կոչեն միայն General Board հայերէն գրուած նամակներու մէջ: Այս երկու բառերը պարզապէս Կեդր. Վարչ. ժողով կամ Conseil Central d'Administration կը նշանակեն եւ սակայն մասնաւոր նպատակով անգլերէն այդ բառերը կը գործածեն:

Ինչո՞ւ այս ծիծաղելի խաղերը, որ կրկնուած են իրենց շրջաբերականներուն մէջ ալ: Որպէսզի միավորենուր կարծել սան քէ ներկայ Բարեգործականը ամենուն զիջածը չէ, բոլորովին տարբեր բան մըն է, կամ ամերիկացեաց կազմակերպութիւն մը:

5. Այս պարագան շեշտելու եւ իրենց մաքրամաքուր հանգամանքը ընդգծելու համար Միութեան մէջ, Ապրիլ 1ի վերոյիշեալ ժողովէն վերջ իրենց նամակաբուրդներուն վրայ կնիքով մը աւելցուցած են. — Association de droit et de personnalite Suisse (զուիցերիական օրէնքի ենթակայ եւ զուիցերիական անձնաւորութեամբ ընկերակցութիւն):

Ընթերցողը ցարդ գազափար մը կազմեց այս մտադրող հետապնդած նպատակներուն մասին, եւ վերեւի յիշուած լաւախաղացութիւնը բառերու հետ՝ մեկնաբանութեան չի կտրոխի:

(**) (Անգլ. Սըմբնգ) Այս բառերը իրենցն են:

որոշումները, այժմէն և անվերադառնալիօրէն հրահանգուած է Միութեանս Լոզանի վաստաբաններուն որ սկսին օրինական գործողութիւններու, հանդէպ «Սանգրալ Պօրա»ին, իր անդամներուն անհատաբար և ուրիշներու:

Եթէ, ինչպէս կը մտածենք, ընդունիք ընթացք տալ վերի որոշումներուն, կարելի պիտի ըլլայ ստեղծել փոխադարձ յարգանքի միջոցով մը որ պիտի թոյլատրէ գործակցիլ ձեզի հետ տակաւին իրականացնելու համար բարեկամական լուծումը որ պայմանագրուած էր անցեալ տարի:

Հակառակ պարագային ներկայս պիտի ըլլայ մեր վերջին հաղորդագրութիւնը և ձեր վրայ պիտի ծանրանայ պատասխանատուութիւնը այն բոլոր ծանրակշիռ քայլերուն դուրս հարկադրաբար պիտի առնենք:

Յարգանքներով

Հ. Բ. Բ. Միութեան Առժամակ
Կեդր. Վարչութեան

Ասեմադպիր

Օ. ՀԱՐԱՌԻԹԵԱՆ

Ասեմադպես

ՆՈՒՐ ՀԱՆ ՖԻԷՆԿԵԱՆ

Մարդ պարզապէս կ'աղչի ու հարց կուտայ թէ ուրիշ՞ Փարիզ ուժ կը ստանայ համարձակելու համար Կեդրոնին ուղղելու նման գիր մը . . . :

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Վերոյիշեալ նամակը կը խաչաձևուէր Կեդրոնին 8 Յունիս 1962ի պաշտօնագրին հետ ուրով Եւրոպայի Յանձնաժողովին պաշտօնի վերջ կը տեսնուէր:

Պատճէնը զրկուած է արդէն մեր բոլոր ճիշտանկներուն և աւելորդ է հոս կրկնել անոր պարունակութիւնը:

Բայց որպէսզի Հ. Բ. Բ. Միութեան Փարիզի մէջ ունեցած յանձնառութիւնները մէկ օրէն միասնաբար և զիջողութեան չենթարկուէին, նոյն պաշտօնագրով Յանձնաժողովին կը վստահուէր, առժամաբար, ընթացիկ գործերու մատակարարումը, ցնոր սփօրնութիւն, այն յոյսով նաեւ որ կիրքերը կրնան հանգարտիլ ու Փարիզի զգաստութեան կուգայ:

Մեր ա՛յդ յոյսն ալ ի գերեւ ելաւ:

Աւելին, ամէն չափ ու սահման գլխի անցնելով, պաշտօնէ զադրած Փարիզի Յանձնաժողովը յանգնեցաւ կ'ուսնենար չորս կողմ ճիշտութեան մը ևս զրկելու 30 Յունիս 1962 թուակիր, որով կը հաղորդէ, թէ ցնոր տնօրինութիւն ինք կը ստանձնէ առժամաբար Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան մը բոլոր իրաւասութիւնները . . . , և իբր ա՛յդ պատգամներ կ'արձակէր ճիշտանկներուն . . . :

Այս մեծամոլ և ծիծաղելի նախաձեռնութիւնները բնականաբար անհետանք կը մնային ընդհանուր անտարբերութեան մէջ և չէր արժէր անոնցմով զբաղիլ:

Բայց կարելի ալ չէր թոյլ տալ որ այս կացութիւնը շարունակուի:

Կեդրոնական Վարչութիւնը, իր 24 Յունիս 1962 թուակիր պաշտօնագրով, խզեց ամէն յարաբերութիւն Փարիզի այդ անուղղայ Մարմինին հետ, հաստատելով անոնց այլիս պաշտօնանկութիւնը, և ցնոր տնօրինութիւն Փարիզի մէջ կարգեց ներկայացուցիչ մը որուն միջոցաւ պիտի կատարուէին նիւթական մեր բոլոր յանձնառութիւնները:

ՀԱՍԿԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ՀՈՒՍԿ ԱՊԱՐԴԻԻՆ ՓՈՐՁ ՄԸ — ԴԱՏ ՈՒ ԴԱՏԱՍԱՆ

Հասկացողութեան վերջին փորձ մը տեղի ունեցաւ ժընեւի մէջ, Սեպտեմբեր 1962ին, և Փարիզի գրքոյկը այդ մասին ալ կ'արտայայտուի, այլափոխելով, բոս սովորական դարձած մեթոտի մը, ամէն իրողութիւն: Հոն գրուած է թէ Միութեանս նախագահը Տիար Ալեք Մանուէրեան, ժընեւ ճամբորդած է «պարզապէս» փորձելու համար իր քաղաքականութիւնը՝ «բաժնէ որ տիրես», կամ նպատակ ունենալով «Զարեհ Պէյ Նուպարի անունն ալ վարկաբեկել և անոր հեղինակութիւնն ու հմայքը նստմայցնել, անկէ խաբէութեամբ կորզելով ստորագրութիւն մը»:

Կը բաւականանանք այս մասին բոս իրողութիւնները միայն ներկայացնելով:

Փարիզի Յանձնաժողովի անդամ ու մտերիմ գործակից Պ. Շարլ Փիլիպոսեան, ժընեւէն, թէ՛ բարեկամի մը միջոցաւ բերանացի և թէ նամակով, Օգոստոս 1962ին, խնդրած էր որ Տիար Ալեք Մանուէրեան բարեհաճի ժընեւ գալ ուր սրտաբայ խօսակցութեան մը ընթացքին հնարաւորութիւն կը տեսնէր ամէն զիջողութիւն բարեկամօրէն հարկելու:

Այս թելադրանքին վրայ էր որ, Նախագահ Տիար Մանուկեան, փոխանակ իր ամառային արձակուրդը Ամերիկայի մէջ անցընելու, Զուիցերիա մեկնեցաւ, խրախուսուած մանաւանդ այն տեղեկութիւնէն թէ Սեպտ. 17ին, Միութեան Ժրնէի փաստաբանին գրասենեակին մէջ տեղի պիտի ունենար յառագրելէ կարեւոր խօսակցութիւն մը որուն ներկայ պիտի ըլլար նաեւ Պ. Շարլ ֆելիպոսեան, իրենց փաստաբանին հետ:

Ամերիկայէն Ժրնէ հասնելուն, Տիար Ալեք Մանուկեան իրազեկ կ'ըլլար փաստաբաններու տեսակցութեան արգիւնքին, որով մեծ հաւանականութիւն կը ներկայանար հարցերը իրաւախոսութեամբ կարգադրելու:

Նոյն իմաստով Տիար Մանուկեան, Սեպտ. 18 և 19ին, շփոթներ ունեցաւ Յաննաթոն զովին պատասխանատու անդամներէն Շ. ֆելիպոսեանի ու Փարիզէն Տօքթ. Ա. Պիլլիքեանի և Հ. Թոփաքեանի հետ:

Դժբախտաբար, այս անպաշտօն խօսակցութեանց ատեն, ողջմտութեան ամէն կողմ պարզին մնաց: Եւ որպէսզի ինքիւնքին ձախողանքին և խզումին պատասխանատուութիւնէն ղերծ կացուցանեն, ու արդարացնեն զատի ալ զիմելու անորակելի քայլ մը, զարծեալ միակողմանի, անհարազատ, ատենագրութիւն մը խմբագրած են, զայն ամէն կողմ ջրուած, և յետոյ ալ նոյնութեամբ արտագրած՝ իրենց հրատարակած գրքոյկին մէջ, միշտ նպատակ ունենալով կեդրոնին ղէմ միտքերը պղտորել, յերիւրելով նոյնիսկ թէ Միութեան Նախագահը ընդունած է որ զատի գիմուի . . . :

Կարեւոր է միայն գիտնալ թէ ո՞ր հիմնական կէտին վրայ ձախողեցաւ հակացողութեան այս հուսկ փորձն ալ:

Փարիզի Յաննաթոնովը պահանջած է ու կը պնդէ միշտ թէ մեր Միութեան 19 փետրուար 1955ի Ընդհանուր Ժողովը, — ուր որոշուեցաւ Բարեգործականին փոխանցուիլ ամերիկեան իրաւական բարոյական անձնաւորութեան մը, Զուիցերիականը պահելով հանդերձ սահմանափակ կերպով ու Միջին Արեւելքի կալուածներուն համար մանաւանդ, և ուր 2,790 ձայներ, 127 ներկաներով անցաւ իրաւական արժէքը տուած են Ժողովին, — ապա ըրինքն ու անվաներ հռչակուի, որով և ապօրինի ու անվաներ կը դառնան անշուշտ Միութեան բոլոր գործառնութիւնները այդ թուականէն ի վեր, կեդրոնական վարչական Ժողովին ընտրութիւնն ու պաշտօնավարութիւնը նմանապէս (*):

Բնականաբար կարելի չէր տեղի տալ Բարեգործականի հանդէպ խղճէ և գիտակցութիւնէ զուրկ նման ծայրայեղութեան մը ու մեծամիտ յաւակնորութեան մը առջև: Կարելի չէր բարոյական, կանոնադրական և գործնական բաղմամբիւ տեսակէտներով:

Առաջարկեցինք գոնէ հետեւի երկու կողմի փաստաբաններուն համաձայնած գործելակերպին, այսինքն՝ Փարիզի առարկութիւններն ու պահանջները ենթարկել Միութեան բոլոր երկիրներու ներկայացուցիչներին կազմուած Պատգամաւորական համախմբումի մը նկատառութեան: Յայտարարեցինք նոյնիսկ թէ Միութիւնը ամբողջապէս Զուիցերիական Ընկերակցութեան զարմնելու իրենց առաջարկը ազատ են տանելու այդ համախմբումին: Խորհեցանք, որպիսի, որ եթէ իսկապէս անկեղծ են, անշահախնդիր, ու լոկ Միութեան ապագային նախանձայնուցութիւնն կը շարժին, այսպիսի կարգադրութիւն մը բանաւոր պիտի գտնեն:

Անօգուտ անցաւ այդ փորձն ալ:

(Մնացեալը յաջորդիւ՝ 3)

(*) Իսկապէս անցաւ իրաւական և պիտի բաւէ աչի առջև ունեցաւ 1906էն սկսեալ Միութեան Ընդհ. Ժողովներուն մասնակցողներուն բաղդական ցուցակը, հաստատուի համար այս անհերքելի իրողութիւնը: Փարիզի գրողիկն յաւակնութիւնը թէ 1955ին 14,000ի կը յանգէ իրաւաստ ձայներու քիւր, օղային յայտարարութիւն մըն է, իբր թէ իրական ճիշդ մը թալու համար իրենց աւարկութիւններուն, քանի որ այդ թուականին Միութեան ամբողջ անդամակցութիւնը այդ քիւրն չէր հասներ:

تصديدها - بطريقه الارمن الارثوذكس المدير والمحرر المسؤول - صاحب النافه رئيس الاساقفه هايكازون أبراهاميان

العدد ٦

تطبع في مطبعة دير الارمن - القدس

يونيو ١٩٦٣

Proprietor - His Beatitude the Armenian Patriarch of Jerusalem. Armenian Patriarchate, Jerusalem.
Editor - Archbishop Haigazoun Abrahamian. Armenian Convent, Jerusalem.
Printed by the Armenian Convent Printing Press, Jerusalem.

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԿԻԼՊԵՆԿԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ

1962 — 1963 Տարեբաժանի

Ա) Պատմական ամփոփ ակնարկ. — Հանգուցեալ մեծանուն բարերար Գալուստ Կիւլպէնկեանի իշխանական նուիրատուութեամբ կառուցուած է Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան Կիւլպէնկեան Մատենադարանը, և այս պանծալի լուսոյ վառարանն ու նուիրական հաստատութիւնը պիտի մնայ իբրեւ յաւերժական կոթող Սիոնի բարձունքին, մշտնջենաւորելով համայն հայ ժողովուրդին երախտագիտական զգացումները անոր բարեյիշատակ հիմնադրին նկատմամբ: Մատենադարանին հիմնարկէքի օրհնութիւնը կատարուած է 1929 Հոկտեմբերին, ձեռամբ Երջանկայիշատակ Տ. Եղիշէ Պատրիարք Դուրեանի: Շինութիւնները կ'աւարտին 1931ին, իսկ հանդիսաւոր բացումը կը կատարուի 1932 Հոկտ. 23ին, Ս. Թարգմանչաց տօնին առիթով, նախադրութեամբ Երջանկայիշ. Տ. Թարգմ Պատրիարք Գաւուկեանի: Սոյն գրադարանը կանգնած է ի յիշատակ Գ. Կիւլպէնկեանի հանգուցեալ ծնողաց՝ Սարգսի և Տիրուհւոյ, և ամէն տարի, Ս. Թարգմանչաց վարդապետաց աշնանային տօնին — Տօն ազգային և եկեղեցական ի յիշատակ գիւտի նշանագրաց Հայոց և Թարգմանութեան Ս. Գրոց — յետ Ս. Պատարագի, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ կը կատարուի մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն՝ Մեծանուն Բարերարին և իր ծնողաց հոգիներուն համար:

Բ) Դասաւորման դրուբիւն գիբբու. — Մատենադարանի գիրքերը դասաւորուած են Տառնորդական Դրութեամբ որ ընդունուած է որպէս գիտական արդիական դրութիւն, աշխարհաօճակ Մատենադարաններու մէջ կիրարկուելով: Գիրքերը զեւեղուած են պողպատեայ դարակներու մէջ, յառկապէս բերուած Ամերիկայէն. սակայն գիրքերու թիւին արագ աճումով՝ հասկնալի կը դառնայ դարակներու պակասը: Երկայիս Մատենադարանի գիրքերու, թերթերու և հանդէսներու ընդհանուր գումարն է մօտաւորապէս 50,000, պատկառելի թիւ մը, և Կիւլպէնկեան Մատենադարանը կը ճանչցուի իբրեւ հայկական երեք մեծագոյն մատենադարաններէն մին (միւս երկուքն են Վենետիկի և Վիեննայի Միթիթարեաններու Մատենադարանները) Սփիւռքի մէջ: Կը ստանանք շուրջ 250 տեսակ թերթ, հանդէս, և լին., որոնց կէսը հայերէն լեզուով, իսկ մնացեալը օտար լեզուներով, առաւելարար անգլերէն: Այս թերթերուն և հաւաքածոները ամբողջացուելէ ետք կը կազմուին և կը զետեղուին թերթերու և հանդէսներու յառկացուած բաժնին մէջ: Այս թերթերուն մեծ մասը կը փոխանակուին Պատրիարքարանիս պաշտօնաթերթ «Սիոն»ի հետ, մնացեալները կը ղրկուին ձրի: Յիշեալ հաւաքածոները կաշուած են մեծ գիւրութիւն ընծայելու պատմութեան ուսանողին և մեր ժամանակակից պատմութեան կարեւոր անցքերն ու դէմքերը վերլուծել փորձողներուն:

Գ) Տեղեկագիր 1962-63 Տարեբաժանի. — Ինչպէս ամէն տարի, այս տարեշրջանին ևս Մատենադարանի ընթերցողներու, պրպտողներու և այցելուներու թիւը անցաւ 3000ը: Անոնք ըլլան հայ թէ օտար, միշտ ալ հիացումով արտայայտուած են Մատենադարանի մասին: Սոյն տարեշրջանին նուէր ստացած ենք 623 անուն գիրք, որոնց 330ը հայերէն լեզուով: Նուէր ստացուած գիրքերու անունները կանոնաւոր կերպով կը յայտարարուին «Սիոն»ի կողքին վրայ: Այս աթիւ, կրկին անգամ ըլկերպով կը յայտնենք մեր խորին շնորհակալութիւնները ըստ անոնց՝ որոնք գրքի լալով կը յայտնենք մեր խորին շնորհակալութիւնները ըստ անոնց՝ որոնք անոնց նուիրատուութեամբ կամ այլ կերպով սատարեցին Մատենադարանիս ձեռնարկին: Փոխանակութեամբ ստացած ենք 100 կտոր գիրք, որոնցմէ 87ը հայերէն են: Իսկ փոխանակութեամբ ստացած ենք 51 գիրք, 27ը հայերէն՝ մնացեալը անգլերէն և ֆրանսերէն լեզուներով: Գնած ենք 51 գիրք, 27ը հայերէն՝ մնացեալը անգլերէն և ֆրանսերէն լեզուներով:

ՍԱՀԱԿ ԳԱԼԱՅԵԱՆ

Քարտուղար Կիւլպէնկեան Մատենադարանի

**«ՍԻՈՆ»Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՆԸ
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ,
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ**

Ա. Օ. Բ. Ս. էն ստացանք. —

- ա) Հարո Սեփանյան — Մ. Քաջախյան:
- բ) Հովհաննես Նալբանդյան — Գ. Գեղորգյան:
- գ) Ալեքսանդր Հարությունյան — Ս. Կոպտեփ:

«Դրչուրյան Արվեստ» Լեզվական-Քերականական Տեսությունը Միջնադարյան Հայաստանում — Լ. Գ. Խաչերյան: Երեվան, 1962: Նույն Երեվանի Մատենադարանէն:

Պատմություն Արիստակիսի Լասխիվերցույ — Կ. Ն. Յուզբաշյան: Երեվան, 1963: Նույնը ըստ նախորդին:

Հայաստանը Ըստ Աստվածաբանության — Ս. Տ. Երեմյան: Երեվան, 1963:

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցույ Վարչութենէն Նույնը ստացանք. —

- ա) Տօնացոյց 1963 Տարւոյ:
- բ) Արարատ Այրբեհարան-Ընթերցարան — Մ. Պարսամեան:
- գ) Արարատ Ընթերցարան (Բ. Դիրք) — Մ. Պարսամեան:
- դ) Արարատ (Գ. Դիրք) — Մ. Պարսամեան:

ե) Ուսման Մրցելի Ֆրանսահայ Միօրեայ Դպրոցներու — Փարիզ, 1958:

Նախապատասխան Երաժշտական Խաղերի եւ Պարերի Ձեռնարկ — Ս. Գալիկյան: Երեւան, 1961, էջ 147:

Հոդին Հեռ (Քերթուածներ) — Արսէն Ծանեան (նուիրատու): Իսթանպուլ, 1963, էջ 30:
Բուռ մը Տոմս — Եւրոպայի (Ժիրայր Միսաքեան): Նույնը Յատուցէն, Փարիզ, Մատենաշար «Երանջ», 1963, էջ 382:

Հայդուկի Երգեր — Հայ Գուսան (Աւ. Իսահակեան): Պատրաստեց Արմէն Տօնոյեան (նուիրատու): Պէյրուս, 1960, էջ 50:

Քաղաքացիական Դիտարկում եւ Ընդհանուր Զարգացում — Արմէն Տօնոյեան (նուիրատու): Պէյրուս, 1961, էջ 94:

[էջ 123:

Անդաստան Իրանահայ Բանաստեղծութեան — Արմէն Տօնոյեան (նւրաւ): Պէյրուս, 1963:
Պատմութիւն Հայ Մատենագրութեան (Նախաքրտոնեակաւ շրջանից մինչեւ Ժ. Դար: Ա. Մատ. Բ. Հրատ.): Հիւսիսեց Եր. Հայրապետեան (նւրաւ): Թեհրան, 1963 էջ 160:
Տրապիզոնի Հայոց Տեղահանութիւնը — Յուշագրական էջեր: Պատմեց Ղազար Մակունց, գրի առաւ Հ. Կոստյան: Նույնը Ղ. Մակունցէն: Թեհրան, 1963, էջ 104:

COMMENTARY ON THE CHURCH ASSEMBLY — By a member of the Assembly. Spring Session, 1963. London, pp. 19.

[D. C., pp. 21.

ANNUAL REPORT (1961-62). American Friends of the Middle East, Inc. Washington,

FOOTNOTES TO LIFE — Dr. Frank Crane. (The Crane Classics). Presented by A.

Garabedian. New York, Wm. H. Wise & Co. Inc., 1920, pp. 320.

JUST HUMAN — Author, publisher & presented as above. New York, 1920, pp. 319.

RECETTES ARMENIENNES — Publiées par le Comité de la Section Féminine de Paris de l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance. Paris, pp. 103.

ETUDES DE LINGUISTIQUE ET DE PHILOLOGIE ARMENIENNES — Recherches sur la Syntaxe comparée de l'Arménien, suivies de la composition en Arménien.

Par A. Meillet. Présentée par la Fondation C. Gulbenkian. Lisbon, 1962, pp. 184.

PORTUGALIAE MONUMENTA CARTOGRAPHICA — Vols. I-V & Volume VI (Index).

Por Armando Cortesao E Avelino Teixeira De Mota. Comemorações do V Centenario da morte do Infante D. Henrique. Presented by the Prime Minister's Office of Portugal. Lisbon, 1960.

(Շարունակելի)